Бухы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ,
[Бу]РЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНУУДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

[19]21 оной [ү]һөө гарана | № 278 (16501) | 1983 оной декабриин 3, суббото | Сэн 3 мүнгэн.

СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ

УКАЗ

СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЫЕ ЗАРЛАХА ТУХАЙ

СССР-эй Верховно Совет иигэжэ тогтообо:

Совет Социалис Республикануудай Союзай арбадахи зарлалай Верховно Соведэй юһэдэхи сессие 1983 оной декабриин 28-да Москва хотодо зарлаха.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ **Ю. АНДРОПОВ.**

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь **Т. МЕНТЕШАШВИЛИ.**

Москва, Кремль.
1983 оной декабриин 1.

КПСС-эй ЦК-гай ПОЛИТБЮРОДО

КПСС-эй ЦК-гай Политбюро ээлжээтэ заседани дээрэ ороной дотоодын болон гадаадын политикын хэдэн асуудалнуудые зүбшэн хэлсэбэ.

Политбюрогой шиидхэбэриин ёһоор, промышленна предприятинууд болон нэгэдэлнүүдтэ ажал эмхидхэлгын бригадна гурим хүгжөөхэ талаар СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй болон ВЦСПС-эй бэлдэһэн дурадхалнуудые хаража үзэгдөөд, һайшаагдаба. Энэ зорилгоор түсэблэлгын, тоо бүридхэлгын болон үйлэдбэрие эмхидхэлгын гуримда хэрэгтэй заһабаринуудые оруулха, хүдэлмэришэдые хоёрдохи ба дүтэрхы мэргэжэлнүүдтэ һургалгые эмхидхэхэ, бригадирнуудай дүршэл шадабарие дээшэлүүлхэ ба тэдэнэй халаанине бэлдэхэ хүдэлмэрие һайжаруулха гэжэ хараалагдаа. Бригадануудай соведүүд болон бригадирнуудай соведүүдэй үүргые дээшэлүүлхэ, бригадирнуудай уялгануудые дүүргэдэг хүдэлмэришэдэй, мүн тэрэшэлэн бригадануудай жэгдэ ба ашаг үрэтэй хүдэлмэри эмхидхэлгэтэй холбоотой үйлэдбэриин участогуудай мастернууд болон инженернүүдэй хүдэлмэрие материальна талаар урмашуулха хэмжээнүүд хараалагдаа. Ажалша коллективүүдэй хүдэлмэриин эсэсэй үндэр дүнгүүдые түйлэхэ, ажалдаа коммунис ёһоор хандадаг байхаар хүмүүжүүлхэ, хүдэлмэрилэгшэ бүхэнэй зохёохы шадабарие элирүүлхэ ябадалда шэглүүлэгдэһэн мүрысөө бригадануудта хүгжөөхэ талаар предприятинуудай болон профсоюзай комитедүүдэй хүтэлбэрилэгшэдэй зорилгонууд тодорхойлогдобо.

Тус асуудалаар баталан абтаһан КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй ба ВЦСПС-эй тогтоолнууд хэблэлдэ толилогдохо.

Политбюрогой заседани дээрэ хүдөө ажахын налог тухай Хуулиие, Эсэгэ ороноо хамгаалалгын дайнай инвалидуудта болон бусад зарим эрхэтэдтэ энэ налог түлэлгэтэй хамта үгтэдэг хүнгэлэлтэнүүдые үргэдхэхэ тухай хуулиие саашадань нарижуулан һайжаруулха шэглэлнүүд тодорхойлогдоо.

СССР-эй Агаарай кодексын Дуримүүдэй бэелүүлэгдэжэ эхилһэнтэй дашарамдуулан, СССР-эй агаарай зам харилсаае хүтэлхэ нииитэ нэгэн гуримтай системэ байгуулха талаар правительствын хараалһан хэмжээ ябуулгануудые КПСС-эй ЦК-гай Политбюро һайшааба.

СЭВ-эй гэшүүн-оронуудай экономикын, эрдэм, техникын талаар харилсаа холбоое шууд сэхэ гүнзэгырүүлхэ, тэдэнэй түсэбүүдые тааруугаар зохёохо, хэлхээ холбооной болон мэдээсэлээ андалдалгын гуримые хүгжөөхэ асуудалнууд Политбюрогой заседаниин зүбшэхэ зүйлдэ горитой һуури эзэлээ.

СФРЮ-тэй Союзна гүйсэдхэхэ вечын Түрүүлэгшын орлогшо Б. Сребричтэй Н. А. Тихоновэй уулзажа хөөрэлдэһэн тухай, Ф. Каддуми түрүүтэй Палестиные Сулөөлхэ эмхиин делегацитай — А. А. Громыкын, американ бизнесмен болон ниитын ажал ябуулагша Дж. Кристалтай — М. С. Горбачевой, Финляндиин Республикын Президент М. Койвистотой В. В. Кузнецовой уулзажа хөөрэлдэһэн тухай мэдээсэлнүүдые КПСС-эй ЦК-гай Политбюро шагнаад, һайшаагаа.

[М]АЛШАДАЙ [МҮ]РЫСӨӨНДЭ — [ҮР]ГЭН ДЭЛИСЭ

...хүйтэн Байгал шадарай үбэлэй түрүүшын ..., мал ажалай бухы хүдэлмэрилэгшэдэй ажал ...салгатай хаһа түлэг дундаа. Эдэ үдэрнүүдтэ ...най колхоз, совхозуудта зун-намарай үедэ ...нда дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй дүнгүүд ..., саашадаа бэелүүлхэ зорилгонууд тодор...

[19]83—1984 онуудай малай үбэлжэлгые эмхи...ргэжэ, үбэлэй үедэ мал ажалай продуктнуу...рилгые дээшэлүүлхэ гэһэн Сэлэнгын районой ...үүсхэл хаа хаанагүй халуунаар дэмжэгдэжэ, ...хүдэлөөн бадаржа байнхай. Жэшээнь, Хоринын ...[Ге]оргиевскнй» совхозой малшад болон мэргэ...ы өөһэдынгөө арга боломжын зэргээр дээшэ... уялга абаад, социалис мүрысөөндэ эдэбхи...[бо]лобо. Мүн Прибайкалиин районой «Прибай...[кал]озой Карымай һү һаалиин фермын коллек...[ти]хидэй жэшээгээр эршэ хүсэеэ шангадхажа ...нэй. Тиихэдэ тэдэнэр районойнгоо мал ажа...[ри]лэгшэдтэ социалис мүрысөө үргэнөөр дэл...ян уряа бэшэгтэйгээр хандаба. Эгээл иимэр... Яруунын районой «Юбилейный» совхозой ... гэжэ фермын һаалишад, мүн тэндэхи «Ком...[ко]лхозой мал адуулагшад гаргаад, социалис ...ам үргэн дэлисэтэй болгожо захалаа. Энэнь ...ын фермэнүүдэй малшадаар һайшаагдажа, ... үрэ дүнгүүдые түйлагшадай тоо үдэрһөө ...ржо байна. Иимэ дэмбэрэлтэ ушар баримшье ажахынуудта яһала бии. Улаан-Үдын ...», Сэлэнгын районой XX партсъездын нэ...[кол]хозуудай ба бусад ажахынуудай малшад үбэл... бэлэдхэлтэйгээр угтаад, үхэр малайнгаа ашаг ...шэлүүлжэ байна.

...хэлэхэдэ, энэ үедэ малай үбэлжэлгэ эмхитэй...ын, мяха, һү үйлэдбэрилгэ ба гүрэндэ ху... болгохын түлөө мүрысөө дэлгэрүүлхэ гэ...лон тоото түрүүшүүл, ажалша коллективүүд ... хүдэлөөн район бүхэндэ тодоржо, бүгэдын ...үртэнхэй. Партиин обком, республикын Ми... Совет «1983—1984 онуудай үбэлжэлгын ...малай продуктнуудые ехээр үйлэдбэрилхэ, ху...лөө малшадай дунда социалис мүрысөө дэл...» гэһэн тогтоол һаяхан баталан абаба. Ма...ые эмхитэйгээр үнгэргэхын, мал ажалай ... үйлэдбэрилгые али болохоор дээшэлүүл...рэ дүнгүүдые һайжаруулан, тогтоогдоһон ...е заатагүй дүүргэхын тула партийна совет ...юзай организацинууд, эмхидхэлэй болон по...[хү]дэлмэри үрэ ехэтэйгээр ябуулха ёһотой гээд ...тогтоол дотор заагдана. Тэрэшэлэн бүхэсоюз... мүрысөө эмхидхэхэ тухай КПСС-эй ЦК-гай, ...[Ми]нистрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй болон ...[Ц]К-гай тогтоолтой зохилдуулан материальна ...урмашуулгын үргэн ехэ хэмжээ ябуулга...даһан байна. Тиимэһээ энэ тогтоолые малшан ...жэ, тэрэнэй удхые гүнзэгыгөөр ойлгуулжа ...ээ удха шанартай. Тиихэдээ ажахы бү...ын үедэ малай ашаг шэмэ абалгые дээшэ... боломжоёо нарин нягтаар үшөө дахин тоо...олоно. Энээнэй үндэһөөр социалис мүрысөө... гурим, урмашуулгын хэмжээнүүд хараа...ой. Малшан бүхэнэй абаһан уялга тон то...аа гадна, тэрэнээ дүүргэһэнэйнь түлөө ямар ... байхаб гэжэ мүн лэ хараалагдаха зэргэ... мүрысөөнэй ябасые, үрэ дүнгүүдыень саг ...олоной анхаралда табижа байха хэрэгтэй. ...[һ]анайда дүй дүршэл бии гээд тэмдэглэе. Оло...[с]овхозуудай партиин организацинууд һонир... ябуулгануудые бэелүүлдэг байха юм. Юрэн...[х]ойлходо, мүрысөөнэй дүн саг соогоо сог...[з]оонитэдэ мэдээсэгдэнэ, эрхимүүдэй нэрэ со...[ла]һан улаан тугханууд үргэгдэнэ, урилдаа...онол арга тухай газетэдэ, дайшалхы хуу...дээ, түрэһэн үдэртэйнь дашарамдуулан, ту...[ха]луунаар амаршалдаг ёһо заншал дэлгэрнэ. ...жэ мүрысөөнэй али болохо гуримуудые ур...[ха]дэг болоһоной ашаар нёдондо жэл түрүү...[ажах]уйнуд үбэлэй сагта горитойхон амжалтануу... байгаа. Тэдэнэй тоодо үнгэрэгшэ үбэлжэл...эр үнгэргэжэ, Бүхэсоюзна социалис мүры... Мухар-Шэбэрэй район, мүн тус районой ...[с]овхоз, «Знамя Ленина» колхоз, Бэшүүрэй ..., Хоринын районой Хүрбын совхозууд, Улаан... «Советская Россия» колхоз ороно. Эдэ ажа...шье малайнгаа үбэлжэлгые яһала һайн бэ...[у]гтаад, түйлаһан амжалтануудаа улам арь... социалис мүрысөөнэй тугые дээрэ үр...

...малшадай мүрысөөн — угаа хүндэтэй ба ... хэрэг. Илангаяа үбэлжэлгын үедэ бүри ...шанартай. Юуб гэхэдэ, эдэ һарануудта шэ... абтадаг, мал ажалай продукциин хахадһаа ...[б]өэрилэгдэдэг байна. Тиигээдшье арбан нэ...элэй дүрбэдэхи жэлдэ адууһа малай ашаг ...лхэ, гүрэндэ мяха, һү ехээр худалдаха та...[ба]ра эрилтэ табигдана бшуу. Ушар иимэһээ ...лые эмхитэй һайнаар үнгэргэхэ гээшэ бүхы ...[ү]ргэжэлтэдтэ хүдөө ажахыда хабаатай эм...[лэ]бэрилэгшэдтэ хатуу шалгалта болохо бай...жэ. Тиимэл хадань социалис мүрысөө эм... хэрэг бэшэ, ажалша коллективүүдтэ ни...[ж]элэй болон ниитэ-политическэ, хүдэлмэри ...[бо]лоно. Түбхын түрүүн мүрысэгшэдэй ур...[н]ууды тайлбарлажа үгэхэ тэдэнээ бэе... арга боломжонуудаа элсүүлхэ ябадал...жа үзүүлхэ зэргэтэйбди. Хүн бүхэнэй үндэр ... сэгнэхэ, урмашуулха эрхим дүнгүүдые ...арганиуудые олоной дунда нэбтэрүүлхэ шу...й соёлой, медицинын, худалдаа наймаанай ...[м]алай эрилтэнүүдые комплексноор хангадаг ...[д]үршэлөө хэрэглэхын, нарижуулан һайжа...[ү]сэд оролдолго гаргаха уялгатайбди. Иигэ... ябуулгаяа эмхитэй гуримтайгаар эрхилжэ ...[мал]шадай мүрысөөндэ хабаадагшадай тоо оло...[ү]рэ ехэтэй байхань дамжаггүй.

ЭРХИМҮҮДЫЕ УРМАШУУЛБА

«Нижнеангарсктрансстрой» трестын коллектив Хойто-Байгалай районой хүдөөгэй ажалшадтай нягта барисаатай болонхой. Транспортын барилгашад колхоз, совхозуудай ажалшадта байрын гэрнүүдые, һургуулиин, соёлой, фермын корпусуудые баридаг, шэнэ газар хахалха, үбһэ, таряа хуряаха, силос дараха хүдэлмэридэ ехэ туһаламжа хүргэдэг. Үнгэрһэн зунай үедэ тус трестын олон хүдэлмэришэд үбһэ хуряаха хүдэлмэридэ тон эдэбхитэйгээр хабаадалсаа юм.

Жэшээлхэдэ, барилга-хабсаралгын 669-дэхи поездын коллектив «Северный» совхоздо 400 центнер үбһэ бэлэдхэхэ аад, үнэн дээрээ 417 центнер үбһэ тушаагаа. Барилга-хабсаралгын 708-дахи поездын коллектив 400 центнер һайн шанартай үбһэ хүдөөгэй ажалшадта тушаажа, даабаряа үлүүлһэн байна. Оньһожоруулагдамал 140-дэхи колоннын коллектив энэ харюусалгатай хүдэлмэридэ мүн лэ эдэбхитэйгээр хабаадажа, һайн шанартай бүдүүн тэжээл ехээр бэлэдхэһэн юм.

Һаяшаг «Нижнеангарсктрансстрой» трестын захиргаан, партком, профсоюзай нэгэдэмэл комитет үбһэ бэлэдхэхэ звенонуудай дунда дэлгэрһэн мүрысөөнэй дүнгүүдые согсолбо. Оньһожоруулагдамал 140-дэхи колоннын звено һайн шанартай үбһэ ехээр бэлэдхэжэ, даабаряа холо үлүүлээ. Звеногой гэшүүдтэ «Нива» түхэлэй автомашина үгэхэ гэһэн шиидхэбэри абтаа. Барилга-хабсаралгын 669-дэхи поездын звеногой коллективтэ «Урал» түхэлэй мотоцикл үгтэхэ болобо. 1984 ондо үбһэ бэлэдхэдэг звенонуудай дунда мүрысөө бүри һайнаар эмхидхэхэ гэһэн шиидхэбэри абтаа.

А. ЕФРЕМОВ,
хүдөө бэшэгшэ.

УЯЛГАА ШЭНЭЛБЭ

Байгал-Худариин совхозой мал ажалай хүдэлмэришэд гүрэндэ һү худалдаха 1983 оной түсэбтэ даабаринуудые амжалтатайгаар дүүргэжэ ябана. Корсаковай һүнэй фермын һаалишад 15 мянга гаран центнер һү һааҗа, энэ продукци гүрэндэ тушааха түсэбөө 107 процент дүүргэбэ.

Сэлэнгын районой малшадай эдэбхи үүсхэл дэмжэжэ байһан корсаковайхид үбэлжэлгын үедэ үнеэн бүриһөө 1200 килограмм һү һааха, абаһан продукциингаа 92 процентыень нэгэдэхи сортоор тушааха гэһэн дээшэлүүлэгдэһэн уялга баталан абаа.

Һаалишадай дунда һаа КПСС-эй гэшүүн, районно партийна конференциин делегат Елизавета Олмоева, коммунист Тамара Тынтуева, Ольга Мосорова, Серафима Ханхашанова, Мария Кукшинова гэгшэд даалгагдаһан үнеэн бүриһөө 1220—1250 килограмм һү һааха уялга абаба.

Тиихэдэ тугалшад Екатерина Петунова, Надежда Дарханова, Антонида Бальханова, Клара Илыгеева гэгшэд нэгэшье тугал гарзада оруулангүй, залуу малай дунда зэргын шэгнүүрые сүүдхэдэ 700 граммаар нэмээхэ гэжэ шиидэбэ.

П. ГРИГОРЬЕВ.

ХУРАМХААНАЙХИДАЙ ҮҮСХЭЛ ДЭМЖЭЕ

ТҮРГЭДХЭХЭ САГ ЕРЭЭ

Урда жэлнүүдэй дүй дүршэл дээрэһээ харахада, хабарай тарилга, тэжээл бэлэдхэлгэ болон ургаса хуряалгада хүдэлгэгдэхэ машина, тракторнуудые намар эртээнһээ заһабарилжа эхилээд, саг соонь һайнаар бэлдэһэн ажахынуудтал эдэ бүхы техникэнь бүтээсэ ехэтэйгээр хэрэглэгдэдэг байна. Харин энээниие хожомдуулжа эхилээд, яаража, дутуу ядуугаар, муугаар заһабарилхада техникэнь эбдэржэ, халуун хүдэлмэрине хойшо таталаг ха юм даа.

Тиимэһээ Хурамхаанай районой ажахынуудай механизаторнууд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд эдэ бүгэдые хараада абажа, бүхы машина техникые хаһа саггань, түргэнөөр, һайн шанартайгаар заһабарилха зорилго табяад, республика дотороо социалис мүрысөө дэлгэрүүлхэ үүсхэл гаргаа гээшэ.

Мүнөө манай районой олонхи колхоз, совхозууд хабарай тарилгада хүдэлгэгдэхэ тракторнууд, плугууд болон сеялкэнүүдые, бусадшье түхеэрэлгэнүүдые заһабарилжа эхилэнхэй. Тэрэшэлэн зарим ажахынууд гансашье мүнөө бэшэ, бүри хабар байхада, тарилгын дүүрэмсээр плуг, сеялкэнүүдые заһабарилаад, хадагалалгада табяа юм. Жэшээлхэдэ, «Родина» колхоздо (ахамад инженерынь И. И. Иванов) трактораи бүхы 29 плугуудынь, 24 сеялкэ, олон борной, культиватор гэхэ мэтэ үни хада заһабарилагдаа һэн.

Ехэ-Нугын, Улаадайн, Алтайн совхозуудта бүхы сеялкэнүүдынь, «Заря» колхоздо плугуудынь гол түлэб бэлэн болгогдонхой.

Гэбэшье олонхи ажахынуудта жэлһээ жэлдэ, мүн байгша ондошье машина техникэ заһабарилха хүдэлмэри үшөөл хангалтагүй муугаар эмхидхэгдэнэ гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Мөөрөөшын совхоздо тракторнууд, комбайнуудһаа байха, сеялкэ, плуг гэхэ мэтэ техникэнь заһабарилагдажа эхилэгдээшьегүй байха юм. «Пограничный», Хяагтын совхозуудта, Ранжуровай нэрэмжэтэ, «Дружба» колхозуудта заһабарилгын хүдэлмэри һулашагаар лэ ябуулагдана гэхэдэ алдуу болохогүй.

Район дотор бии байһан элдэб түхэлэй бүхы 638 тракторай хахадынь шахуу заһабарилагдаха, тэдэнэй олондонь капитальна заһабарилга хэгдэхэ ёһотой. Гадна мүнөө фермэнүүдтэ үбһэ тэжээл зөөжэ, бусад ажалда хэрэглэгдэжэ байһан олохон тракторта үбэлдөө заһабари хэгдэхэ болоно.

Тиимэһээ ажахынуудай, «Сельхозтехникын» мастерскойнуудта үбэлэй эдэ һарануудта нилээд ехэ ажал бүтээгдэхэ ушартай. Теэд олохон колхоз, совхозуудай мастерской бүхэндэ нэгэ доро 3—4 трактор оруулжа заһабарилха аргатай байбашье һаань, миил 1—2 трактор тэндэ оруулаад байдаг. Заһабарилга хэхэ тусхай бригадануудшье хүсэд бүридхэгдөөгүй байха юм. Гадна зарим ажахынууд энэ хүдэлмэреэ эхилһэн нэрэтэй аад, һэлгэжэ табиха запасной хэрэгсэлнүүд дуталладаг гэжэ шалтаад, баһал өөдэтэй юумэ хэнэгүй.

Ороной, республикын түрүү ажахынуудай жэшээгээр таряа хуряалгын комбайнуудые намар-үбэлэй сагта заһабарилха гээшэ алишье талаараа һайн байһаниинь элитэ. Мүнөө районой колхоз, совхозуудта байһан 262 комбайнай 150 гарандань заһабарилга хэтдэхэ зэргэтэй. Гэбэшье Хяагтын, Худэриин совхозууд, «Дружба», Ранжуровай нэрэмжэтэ колхозууд комбайнуудаа заһабарилжа эхилээгүй байха юм.

Үүсхэл гаргаһан Хурамхаанай районойхидой жэшээгээр энэ хүдэлмэрие манай эндэхи колхоз, совхоз бүхэндэ эршэмтэйгээр ябуулха, социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхэ саг ерээл.

А. ФАРФУТДИНОВ,
«Ленинское знамя» газетын хүдэлмэрилэгшэ.

Хяагтын район.

Манай корреспондент А. Шойжоловой буулгаһан зураг дээрэ шэлэй заводой хүдэлмэришэн Т. Т. Самбоцыреновае харанат. Тэрэ мүнөөдэр нээгдэхэ Советскэ районно партийна XXX конференциин делегат юм. Энэмнай шэл үйлэдбэрилгын цехэй 1-дэхи халаанай партийна бүлэгэй хүтэлбэрилэгшэ. Татьяна Трофимовна тус предприятида 10 жэлэй туршада ажаллажа байна. Эдэ жэлнүүдэй хугасаада шадамар бэрхэ мэргэжэлтэ болоожо шадаа. Тиимэһээл шэл отологшо түсэбтэ даабаринуудаа саг үргэлжэ үлүүлэн дүүргэдэг.

Партгрупорг Самбоцыреновагай хүтэлбэрилһэн бүлэгэй 5 гэшүүд бултадаа ажалай түрүүшүүл юм. Тиигэжэл коммунистнууд халаанайнгаа хүдэлмэришэдэй даабаринуудаа дүүргэхэ хэрэгтэ нүлөөлдэг байна бшуу.

1-дэхи халаанай коллектив энэ оной арбан нэгэн һарын туршада түсэбһөө гадуур 8 мянган дүрбэлжэн метр сонхын шэл үйлэдбэрилхэ гэһэн социалис уялгаяа дүүргэжэ шадаа юм гээд тэмдэглэхэ шухала.

ШАГНАЛ

Республикын органуудта аша үрэтэйгөөр хүдэлһэнэйнь түлөө ажалайнь, ниитын ажал ябуулгын 50 жэлэй ойтой дашарамдуулан, Ариг сэбэрэй гэгээрэлэй республиканска байшангай ахамад врач Вера Ринчиновна **Боянова**е Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаба.

• • •

Комсомолой, советскэ болон партийна органуудта, хэблэлэй органуудта олон жэлэй туршада аша үрэтэйгөөр ажаллаһанайнь түлөө түрэһөөр 70 наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан, тусхайта пенсионер Иннокентий Кузьмич **Щекотовые** Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаба.

ЭМХИТЭЙГЭЭР ЭХИЛБЭ

«Ургал БАМтрансстрой» трестын барилга-хабсаралгын 282-дохи поездын барилгашад Февральск станциин локомотивна депогой барилгые эмхитэйгээр эхилбэ. Тэдэнэр 2.5 мянган тулга зоожо, хабтагай хадаад, хараалагдаһан болзорһоо һураггүй урид хэдэн зуугаад кубометр бетон дэбдеэ юм. Энэ шухала барилгын барилгашадай мүрысөөндэ Л. Гичкогой даалаг комплексно бригада эрхимлэнэ.

Леонид Филимонович дүй дүршэлтэй болоһон хойноо Февральск ерээ һэн. Украинын ССР-эй габьяата барилгашанай нэрэ зэргэ тэрээндэ олгогдонхой. Барилга дээрэхи ямаршье хэрэгэй амжалта дүтэрхы ажалтанай харилсаата ябуулгануудһаа дулдыдадаг гэжэ тэрэ өөрынгөө баян дүй дүршэлһөө мэдэдэг болонхой. Тиин депо бариха хүдэлмэриин эхилхэдэ, ажалай харилсаан тухай хэлсээ баталхые барилгын бүхы хабаадагшадта Л. Гичко дурадхаһан байгаа.

В. Варламовай бригадын гэшүүд тулгануудые һаадгүйгөөр зоохо, бетон хайламагай үзелай хүдэлмэришэд барилгые бетоноор бардамаар хангаха гэһэн уялгануудые абаа һэн. Бетон зөөдэг жолоошодшье ехэ зорилгонуудые урдаа табиһан байгаа. Харин бэшэ хүдэлмэрие Л. Гичкогой бригада даажа абаа һэн. Тиин тэрэ хэлэһэн үгэдөө хүрөө. Нормын ёһоор 700 кубометрэй орондо 850 кубометр бетон һара соо дэбдигдэһэн байна.

Локомотивна депо Февральск станциин эгээл томо барилгануудай нэгэниинь юм.

Февральск.
Амарай область.

[Б]АЯРАЙ СУГЛААН

...[ж]элэй болохо ...[ре]волюционно пар...[ти]н доро Лаосой ...[о]бщественын үн...[ш]айдамтайгаар ...а. ЛНДР-эй ...8 жэлэй ой... хани бари... СССР-тэ нээгдэлгэдэ зорюулагдаһан Москвагай ажалшадай түлөөлэгшэдэй декабриин 1-дэ болоһон баярай суглаан дээрэ энээн тухай тэмдэглэгдээ.

Феодализм болон колониализмһаа үлэһэн бэрхэшээл түбэгүүдэй хэды ехэ байгаашье һаань, арадай ажахые хүгжөөлгэдэ Лаосой арад нилээд амжалтануудые түйлаба гэжэ үгэ хэлэгшэд тэмдэглээ. Мүнөө Лаосой ажалшад НРПЛ-эй III съездын шиидхэбэринүүдые, түрүүшын табан жэлэй түсэбүүдые бодото дээрэнь бэелүүлжэ байна.

Лаосой ба Советскэ Союзай хоорондохи аха дүү ёһоной хани барисаан, али бүхы харилсаа холбоон хэлбэришэгүйгөөр үргэдэжэ байна гэжэ Лаосой-совет хани барисаанай делегацие толгойлогшо, бүлгэмэй президиумэй түрүүлэгшэ, ЛНДР-эй министр Кхамсук Сайнасенг мэдүүлбэ.

(ТАСС).

ДАЙНАЙ ТҮЙМЭРЫЕ САРАЯ!

НАНГИН ХҮСЭЛНАЙ

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Ю. В. Андропов энэ Мэдүүлгые саг соонь хэбэ. Юуб гэхэдэ, Холбоото Штадуудай захиргаан ба НАТО Баруун Европын газар дээрэ американ «першингнүүд» болон далита ракетэнүүдые тодхожо эхилээд, дэлхэй дээрэхи амгалан байдалые улам шахардуу, улам аюултай болгобо. Ушар тиимэһээ Советскэ Союз болон манай аха дүү социалис оронууд энэ харата ябуулгыень тоонгүй байха арга[гүй] байна. Ядерна буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые эрид хорихо ядерна ракетэнүүдые хороохо гэжэ манай парти, правительство, совет арад хэды шэнээн оролдоно, эдэбхи үүсхэл гаргана гээшэб. Бүмбэрсэг дэлхэйгээ шэнэ, бүри аюултай дайнһаа абарха гээшэ манай нэн түрүүшын зорилго болоно.

Би харуулдагшаар хорин найман жэлэй туршада «Электромашина» заводто хүдэлжэ байнаб. Энэ хугаса[а] соо өөрынгөө шэлэһэн ажалдаа бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлхэ гэжэ оролдодогбди. Коммунис ажалай ударник гэһэн нэрэ зэргэдэ хүртэһэн байнаб. Тиигээд минии ажалые манай парти, правительство үндэрөөр сэгнэжэ, Октябриин Революциин, Ажалай Улаан Тугай орденуудаар шагнаһан юм.

Т. ТИМОФЕЕВ,
«Электромашина» заводой хүдэлмэришэн, ажалай ветеран.

СТУДЕНТНҮҮД ДЭМЖЭНЭ

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Юрий Владимирович Андроповой хэһэн Мэдүүлгэдэ зорюулагдаһан багшанарай ба студентнүүдэй суглаан Зүүн Сибириин технологическа институтда һаяхан үнгэргэгдэбэ. Институтай нэгэ аудитори соо багшанар, студентнэр олоороо суглараа. Тус суглаае инженерно-экономическа факультедэй декан Э. В. Будаева нээгээд, институтай парткомой секретариин орлогшо, профессор М. Н. Халбаевта үгэ үгэбэ.

М. Н. Халбаев бүхы совет арадтай, дэлхэйн түрүү үзэлтэй бүхы хүнүүдтэй хамта институтай коллективэй, Баруун Европын газар дээрэ «першингнүүд» болон далита ракетэнүүдые тодхолгые ехээр буруушаажа, нүхэр Ю. В. Андроповой Мэдүүлгые халуунаар дэмжэжэ байһаниие харуулба.

— Һүүлэй жэлнүүдтэ уласхоорондын байдал улам орёо, бэрхэшээлтэй болонхой. Бүхы шалтагааниинь США болон НАТО-һаа эхи захатай. Бүмбэрсэг дэлхэйгээ шэнэ дайнһаа абарха гээшэ манай нэн түрүүшын зорилго болоно. Гадаадын политикын иигэжэ хурсадаад байһан үедэ бидэ дабхар оролдосотойгоор хүдэлхэ ёһотойбди, — гэжэ тэрэ хэлэбэ.

Институдай студент, комсомолец Ю Дашинимаев институдаймнай бүхы студентнүүд Ю. В. Андроповой хэһэн Мэдүүлгые бүримүһэн һайшаан дэмжэжэ байна. Саашадаа амжалта ехэтэй һуралсалаараа эдэ Мэдүүлгэдэ харюусахабди гэжэ суглаарагшадые найдуулаа.

Удаань институдай политэкономиин кафедрые даагша Д. Д. Манзановада үгэ үгтэбэ. Дайн дажарай болохогүйн тула өөһэдынгөө ажалаар, һуралсалаар Эхэ ороноймоо хүсэ шадалые бэхижүүлэе гэжэ суглааргшадые уряалба.

Удаань суглаанда хабаадагшад КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Ю. В. Андроповой хэһэн Мэдүүлгые бүримүһэн дэмжэһэн тухай резолюци баталан абаа.

Д. АМАГОЛОНОВ.

ПАРТИЙНА КОНФЕРЕНЦИ

ҺАНАҺАНАА БЭЕЛҮҮЛХЭЭР ЗОРИГЖОНХОЙ

Районно партийна конференци дээрэ КПСС-эй райкомой нэгэдэхи секретарь **Ю. Р. Дмитриев** райкомой тоосоото элидхэл хэбэ. Витимэй леспромхозой модошодой бригадын бригадир Социалис Ажалай Герой **А. П. Кудряшов** конференци дээрэ үгэ хэлэхэдээ «Үнгэрһэн тоосоото үе соо манай районой партийна организаци эмхидхэлэй болон политическэ хүдэлмэриин асуудалнуудые нилээд һайнаар шиидхэжэ байгаа. Эдэ жэлнүүдэй туршада промышленность ба хүдөө ажахы урагшатайгаар хүгжөөгдэбэ. Энээндэнь бидэ омог баяртай байнабди» гээд онсолбо.

Үнэхөөрөөшье, Загарайн районой ажалшад КПСС-эй XXVI съездын, партиин ЦК-гай удаадахи Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, арбан нэгэдэхи табан жэлэй туршада зарим тэды амжалтануудые туйлаа. Тодорхойлбол, районой промышленность арбан нэгэдэхи табан жэлэй туршада арбадахи табан жэлтэй сасуулбал, 10 миллион түхэригэй промышленна продукци ехээр худалдаха даабаритай һаа, байгша табан жэлэй 2 жэл 10 һарын хугасаа соо 9 миллион түхэригэй продукци худалдаад байна. Тус ургалта ажалай бүтээсэ дээшэлүүлһэнэй ашаар туйлагдаа. Гэхэтэй хамта промышленна предприятинуудта ажаллагшадай тоо энэ болзорто 1,4 процентээр үсөөрүүлэгдээ гэжэ тэмдэглэхэ шухала. Үйлэдбэриин эдэ амжалтануудые туйлаха хэрэгтэ Хандагатайн, Шулуутайн леспромхозууд, Онохойн модоной комбинат, Загарайн лесхоз болон бусад предприятинуудай коллективүүд хубитаяа илангаяа ехээр оруулһан байна. Шэнэ автомат оньһон түхеэрэлгэнүүд үйлэдбэридэ улам үргэнөөр нэбтэрүүлэгдэнэ. Жэшээлхэдэ, Хандагатайн леспромхоздо жэлдээ 115 мянган кубометр барилгын модо хюрөөдэхэ хүсэтэй цех ашаглагдажа эхилээ.

Һүүлэй жэлнүүдтэ үйлэдбэри дээрэ хамтын подряд батаар һууриая эзэлжэ байнхай. Мүнөө районой промышленна предприятинуудта ажалладаг хүдэлмэришэдэй диилэнхи олониинь — 85 процентнь бригадна подрядай гуримаар хүдэлнэ. Ажалдаа түрүү дүй дүршэлые хэрэглэхын түлөө тэмсэгшэдэй манлайда имагтал коммунистнууд ябана.

Партийна эхин организацинууд КПСС-эй XXVI съездын, партиин ЦК-гай майн (1982 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, хүдөө ажахые саашадань хүгжөөхэ асуудалда үдэр бүриин анхарал хандуулжа байгаа. Арбан нэгэдэхи табан жэлэй гурбан жэлэй дүнгүүдэй ёһоор, районой колхоз болон совхозууд, түсэбһөө гадуур 1945 тонно орооһо, 3250 тонно хартаабха гүрэндэ тушаагаа. Огородой эдеэ худалдаха бүхы түсэбүүд үлүүлэгдээ. Энэ хугасаа соо овощ ургуулха талмай хоёр дахин ургаа. Тиихэдэ Онохойн совхоздо энэ талмайнь 4 дахин ехэ болгогдоһон байна.

Үнгэрһэн гурбан жэлэй дүнгүүдэй ёһоор, түсэбһөө гадуур 1900 тонно һүн, 800 тонно мяхан гүрэндэ худалдагдахаар хараалагдана. Ноолһо тушааха түсэб сүм дүүргэгдэбэ.

Гэхэтэй хамта районой хүдөө ажахын хүгжэлтэдэ дутагдалнууд үшөөл олон гэжэ тоосоото элидхэл соо, үгэ хэлэгшэдшье тэмдэглэлээ. Жэшээлхэдэ, «Гигант» колхозой түрүүлэгшэ **В. М. Лукашевич** үгэ хэлэхэдээ, партиин райком агропромышленна нэгэдэлэй хүдэлмэрие үшөөл һайнаар хүтэлбэрилнэгүй гээд шүүмжэлбэ. Энэ нэгэдэлэй хүтэлбэрилэгшэд ба мэргэжэлтэд бригадна подрядые хүдөө ажахыда нэбтэрүүлхэ талаар мүртэй юумэ хээгүй байһаар. Мүнөө дээрээ овощ ургуулагшадай 45 процент, мал ажалай хүдэлмэрилэгшэдэй 55 процентнь бригадна подрядай гуримаар ажаллана. Малай үүлтэр һайжаруулха, түл олоор абаха, бүхы малай ашаг шэмые дээшэлүүлхэ хүдэлмэридэ олон дутуу дунданууд дайралдана. Зарим ажахынууд, жэшээлхэдэ, Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоз гурбан жэлэй түсэбөөр абахада, 392 тонно һү, 105 тонно мяха, XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхоз—176 тонно мяха түсэбһөө багаар тушаагаад байна.

Районой партийна, совет органууд хамһабариин ажахынуудые хүгжөөхэ асуудалда анхаралаа һуларуулнагүй. Шулуутайн леспромхоздо, Онохойн модоной комбинадта, Шэнэ-Бэрээнэй авто-заһабарилгын заводто хамһабариин ажахынууд урагшатайгаар хүгжөөгдэжэ байнхай. Хубиин хамһабариин ажахые хүгжөөхэ талаар зохихо хэмжээнүүд абтана. Тиигэжэ районой ажалшад ороной Эдеэ хоолой программые бэелүүлхэ хэрэгтэ оруулха хубитаяа үргэдхэжэ байнхай.

«Татарский ключ» гэжэ карьероуправлениин үрэмдэгшэ **П. Т. Будников** хамтын подряд нэбтэрүүлһэнэй ашаар ажалай бүтээсэ эрид дээшэлнэ гэжэ онсолбо. Бүхы бригадаараа табан жэлэйнгээ түсэбые дүрбэ хахад жэлэй туршада дүүргэхэмнай гэжэ тэрэнэй мэдүүлхэдэнь зал соо һуугшад альгаяа ташан хүндэлбэ.

Район дотор үйлэдбэриин, социально-соёлой объектнүүд, гэр байранууд олоор баригдана. Тиигэбэшье барилгашад үнгэрһэн гурбан жэлэй туршада капитальна барилгада һомологдоһон 22 миллионой 17 миллион түхэригые ашаглаһан байна. Эдэ тоонууд барилгын ямараар хэгдэжэ байһые гэршэлнэ бэшэ аал?

— Медицинскэ эмхи зургаануудые барилга унжагайрна, — гэжэ районой медицинскэ хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай комитедэй түрүүлэгшэ **Н. Б. Сымбелова** зааба. Хүнэй элүүр энхые хамгаалха хэрэг партийна, совет органуудай хамтын хүсөөр шиидхэгдэхэ ёһотой, социальна талаараа тон ехэ удха шанартай хэрэг мүн гэжэ тэрэ онсолон тэмдэглэбэ.

— Хүн зоной ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалтые һайжаруулха асуудал тушаа партиин райком хэдэн дахин шиидхэбэри абаһан юм. Теэд эдэ шиидхэбэринүүдэй дүүргэгдэнгүй саарһан дээрэ үлэһэниинь харамтай, — гэжэ районой ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангадаг үйлэдбэриин управлениин оёдолшон-мотористка **М. И. Арапова** хэлээ.

Юрэнхыдөө районой партийна организаци коммунистнуудые шэлэн абаха, хубаарилан табиха асуудалда саг үргэлжын анхарал хандуулдаг юм. Бүхы коммунистнуудай 60 процентнь мүнөө үйлэдбэри дээрэ ажаллана. Тоосоото үе соо коммунистнуудай тоо 7,4 процентээр ургаа.

КПСС-эй ЦК-гай ноябриин (1982 он), июниин (1983 он) Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдтэй зохилдуулан, ажалай, үйлэдбэриин журам шангадхаха, даалгагдаһан хүдэлмэриин түлөө партиин гэшүүн бүхэнэй харюусалгые дээшэлүүлхэ, хүтэлбэрилхы тушаалтадай урда табигдадаг эрилтэнүүдые улам шангадхаха талаар КПСС-эй райком болон тэрэнэй таһагууд ехэ хүдэлмэри ябуулаа.

Үзэл сурталай, ниитэ-политическэ хүдэлмэри һайжаруулха талаар КПСС-эй XXVI съездын, партиин ЦК-гай июниин 1983 (он) Пленумэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ тушаа районой партийна организацинууд ехэ хүдэлмэри ябуулаа гэжэ конференци дээрэ тэмдэглэгдээ. Мүнөө партийна һуралсалда 9 мянга гаран хүн ябана. Тэдэнэй олонхинь ниитын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаададаг байна. Жэшээлхэдэ, Загарайн бройлерно фабрикада һурадаг 44 һурагшадай 16-ниинь эдэбхитэй агитаторнууд, 12-ынь лекторнууд болонхой.

Үзэл сурталай, ниитэ-политическэ хүдэлмэриин ямараар ябуулагдажа байһан тухай «Вперед» газетын редактор **В. Б. Будажапов**, ВЛКСМ-эй райкомой нэгэдэхи секретарь **А. Я. Афанасьев**, Эрхирэгэй совхозой парткомой секретарь **В. Л. Раднаев** гэгшэд хэлэхэдээ, дутуу дундануудые усадхаха тушаа дурадхалнуудые оруулба.

Партиин райком ажалай ба үйлэдбэриин журам саашадань улам шангадхаха талаар хэмжээнүүдые хараалһан байгаа. «Татарский ключ» карьероуправлениин, Горхоной узелай, «Межколхозстрой» нэгэдэлэй ПМК-гай, Хүрбын туршалга-үйлэдбэриин ажахын коллективүүд энэ талаар амжалтатай. Зүгөөр олонхи коллективүүдтэ энэ шухала асуудалда анхарал багаар хандуулагдана гэжэ тэмдэглэгдэбэ. Ажалдаа гарангүй зайгуултаһанһаа, мүн бусад шалтагаануудһаа уламжалан үнгэрэгшэ гурбан жэлэй туршада аяар 1,5 миллион түхэригэй продукци район дотор багаар үйлэдбэрилэгдөө.

Районой прокурор **Ч. З. Цыденжапов** ажалай журам эбдэхэ, гэмтэ ябадал гаргаха ябадалтай урагшатайгаар тэмсэхын тула олониитын, нэн түрүүн коллективүүдэй үүргые дээшэлүүлхэ шухала гэжэ зааба. Олонхи ушарта ниитэ-политическэ, ойлгууламжын ба хүмүүжүүлгын хүдэлмэри пулаар ябуулжа, эрилтээ шангадхаагүй дээрэһээ иимэ таагүй ушарнууд дайралдана.

Элхиин авто-заһабарилгын заводой мастер, цехэй партийна организациин секретарь **А. Б. Ораздурдыева** заводто ябуулагдадаг ниитэ-политическэ, хүмүүжүүлгын хүдэлмэри тухай хөөрэхэ зуураа, түрүү дүй дүршэл нэбтэрүүлхэ, социалис мүрысөө эмхидхэхэ, тэрэнэй дүнгүүдые олондо соносхохо асуудалнуудта ехэ анхарал хандуулнабди гэжэ мэдээсэбэ. Социалис мүрысөөнэй ашаар амжалтанууд туйлагдана. Мүрысөөнэй түрүү зэргэдэ коммунистнууд ябадаг. Мүнөө заводой 101 хүдэлмэришэн байгша оной октябриин 1 болотор гурбан жэлэй түсэбые дүүргэһэн байна. Гэбэшье заводой коллектив дотор социалис мүрысөөн эрхимээр эмхидхэгдэнхэй гэхын аргагүй гэжэ тэрэ хэлэбэ.

Түрүү дүй дүршэл олоной дунда тараан дэлгэрүүлхэ хэрэгтэ дутагдалнууд бии гэжэ элидхэлшэ, үгэ хэлэгшэдшье тэмдэглээ.

— Хамтын подрядай гуримаар ажаллагшадай дүй дүршэл үргэнөөр нэбтэрүүлхэ асуудалаар бригадануудай хүтэлбэрилэгшэдэй зүблөөн, слёт гэхэ мэтэ үнгэргэгдэнэгүй. Үгайдхадаа комбинадайнгаа бригадануудай зүблөөе партийна комитет зарлахаая, ойлгууламжын хүдэлмэри коллектив соогоо ябуулхаая ядаг гээшэб, — гэжэ Онохойн модоной комбинадай бригадир **И. А. Кузнецов** шүүмжэлһэн байна.

Конференци дээрэ бүхыдөө 22 хүн үгэ хэлээ. КПСС-эй райкомой тоосоото элидхэлэй эхиндэ «Бидэнэр туйлаһан амжалтануудайнгаа үрэ дүнгүүдые согсолжо, дутуу дунданууудайнгаа шалтагаануудые гүнзэгыгөөр, бүхы талаһаань элишэлжэ, нөөсэ арга боломжонуудые яажа гүйсэдөөр хэрэглэхэ тухай хөөрэлдэхэ ёһотойбди» гэжэ хэлэгдээ һэн. Тус конференци дээрэ иимэ хөөрэлдөөн болоо гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

Элидхэлшэ болон үгэ хэлэгшэд, партийна конференциин бүхы делегадууд дундуур зайда хэрэглэгдэхэ США-гай ракетэнүүдые Баруун Европын оронуудта тодхожо, дай дажар үүсхэхээр бэлдэжэ байһан империалис хүсэнүүдтэ харюу болгон, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Ю. В. Андроповой хэһэн мэдүүлгые халуунаар дэмжэжэ байһанаа элирхэйлбэ. Эдэнэр дайнай аюулые зайсуулхын тула парти ба правительствын абаһан эдэ хэмжээнүүдые бүрин дэмжэнэбди гэжэ мэдүүлбэ.

Конференциин хүдэлмэридэ КПСС-эй обкомой бюрогой гэшүүн, профсоюзуудай областной соведэй түрүүлэгшэ **А. Д. Чукаев** хабаадажа, дэлгэрэнгы үгэ хэлэһэн байна. КПСС-эй обкомой промышленностиин таһагые даагша **Н. А. Розанов** конференцидэ хабаадаа.

* * *

Шэнээр һунгагдаһан КПСС-эй райкомой түрүүшын пленум үнгэргэгдэжэ, эмхидхэлэй асуудал харагдаа. КПСС-эй райкомой нэгэдэхи секретаряар **Ю. Р. Дмитриев**, секретарьнараар **А. М. Алексеев, Э. З. Долхонова** гэгшэд һунгагдаба.

С. ОЧИРОВ,
манай тусхай корр.

КПСС-эй ЦК-гай ИЮНИИН (1983 он) ПЛЕНУМЭЙ

ШИИДХЭБЭРИНҮҮДЫЕ БЭЕЛҮҮЛХЫН ТҮЛӨӨ

ЭДЭБХИИЕНЬ ШАДАМАРААР ЭЛСҮҮЛХЭ

...Могсохоной совхоз гол түлэб мяха, һү, нооһо үйлэдбэрилжэ бэлэдхэхэ шэглэлтэй ажахы мүн. Тиимэһээ совхозой гол һалбари болохо мал ажал бусадһаа хурданаар хүгжөөгдэнэ. Уһалагдадаг 20 мянган гектар сабшалангһаа, мүн хоёр мянга гаран гектарта таригдадаг орооһото болон тэжээлэй ургамалнуудайнь поли дээрэһээ һүрэглэһэн адууһа малдань хүсэд хүрэхэ үбһэ тэжээл бэлэдхэгдээ.

Шэнээр эмхидхэгдэһэн совхозой дирекци болон партийна организаци ороoһото ургамалнуудай ургаса эрид дээшэлүүлһэнэй ашаар ажахынгаа гол һалбарие эрид хүгжөөжэ, юрэнхы дээрэнь экономикоёо улам бэхижүүлхэ талаар ехэхэн анхарал хандуулна. Илангаяа энэ жэлэй таряа хурялгын үедэ совхозой партийна организаци ажахын механизаторнуудай эдэбхи үүсхэлые бадаргаха талаар горитойхон хүдэлмэри ябуулһан байна.

Намартаа ургаса хурялгын үедэ механизаторнуудай, автомашинын жолоошодой, комбайнернуудай дунда социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрүүлэгдээ һэн.

Совхозой партийна комитет ажалай тэмсэлые онобшотойгоор ударидажа, тодорхой хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлжэ шадаа һэн. Мүрысөөндэ илагшад олоной дунда урмашуулагдажа захалаа. Таряа хурялгын түрүүшүүлэй хүндэлэлдэ, совхозой түб — Могсохон һууриндa Ажалай алдар солын улаан туг үргэгдэдэг һэн. Социалис мүрысөөнэй дүнгүүд долоон хоног бүри согсологдожо, эрхимлэһэн агрегадта, мүн ороoһо зөөжэ байһан жолоошондо гү, али тракторисдта дамжуулгын Улаан туг барюулагдадаг бэлэй. 1000 центнер таряа сохижо суглуулха бүринь агрегадай бункерта табан хушуута одон зурагдадаг һэн. Таряа хурялгын үедэ эрхимээр ажаллажа байһан хүнүүдэй гэр бүлэдэ амаршалгын бэшэг дээрэ бэшэгдэһэн баяр баясхалангай тэмдэг совхозой дирекциин, парткомой, профкомой болон комсомолой комитедэй зүгһөө эльгээгдэдэг һэн.

Тэжээл бэлэдхэлгын болон таряа хурялгын үедэ Могсохоной соёлой байшангай коллектив таһалгарялгүй аша үрэтэйгөөр хүдэлмэрилжэ гараа. Эндэхи уран һайханай самодеятельностиин артистнар үдэрынь үбһэ хуряагшадай звенодо гү, али таряанай тоог дээрэ хүдэлмэрилөөд үдэшэндөө коллективэй урда концерт наадаяа харуулдаг байгаа. Тэдэнэрэй концерт бүхэн совхозой үйлэдбэриин түрүүшүүлдэ зорюулагдаһан байдаг.

Жэшээнь, октябрь һарын түрүүшын табан хоногой дүнгөөр халаан бүридөө 30 гектар таряа хадаһан комсомолец Геннадий Дариевай хүндэлэлдэ Тураасгайн полевой стан дээрэ гоё концерт харуулагдаа бэлэй. Энэ концертдэ Дариевай гэр бүлэ уригдаа һэн. Концертын эхиндэ парткомой секретарь Валентин Гармаевич Ширабон үгэ хэлэхэдээ, Геннадий Дариевые илалтаарнь амаршалаад, дамжуулгын улаан тугхан мүнгэн шантаалгаар барюулһан байна. Үбһэшэдэй дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй дүнгүүдэй согсологдохо бүри түрүү коллективүүдтэ зорюулагдаһан иимэ концертнүүд үбһэшэдэй звенонуудташье табигдадаг байгаа.

...Совхозой таряалангай полиин захада баригдаһан Тураасгайн полевой станиие улаан бүд дээгүүр бэшэгдэнхэй уряа, лозунгнууд шэмэглэгшэ һэн. Газаагуурнь болбосон түхэлтэй, зоной амаржа, хөөрэлдэжэ һууха һандайнууд һарабша доогуур түхеэрэгдэһэн. Ханын газетэнүүдэй хадагдаха самбарнууд эндэ урид бэлдэгдэнхэй байгша бэлэй. Залуу механизаторнууд сүлөө сагтаа волейболоор наадаха дүүрэн аргатай һэн.

Полевой станай улаан булан гоё һайханаар шэмэглэгдэдэг бэлэй. Телевизор, шатар, домино, биллиард, газетэ, журнал гэхэ мэтэ эндэ бии байгаа. Тураасгайн полевой стан дээрэхи харуулан ойлгуулха агитаци һайнаар эмхидхэгдэнхэй. Таряашадые шэнэ амжалта оолон ажалай эрхим шанар туйлахаар уряалһан лозунг, плакадууд эндэ олон. Механизаторнуудай, жолоошодой амарха таһалганууд зохидоор түхеэрэгдэнхэй бэлэй. Столово сооншье ариг сэбэр байдаг. Полевой стануудые шалгаһан районно конкурс-харалгын болоходо Тураасгайн полевой стан КПСС-эй Хэжэнгын райкомой болон райгүйсэдкомой нэгэдэхи шатын дипломдо, мүнгэн шанда хүртэнхэй.

Совхозой үйлэдбэриин һалбари бүхэндэ коммунистнууд олон юм. Тэдэнэр лэ социалис мүрысөө ударидажа, коллективэйнгээ дунда жэшээ харуулан ябадаг юм.

—Манай Могсохоной совхозой партийна организацида 48 коммунистнар тоологдоно. Тэдэнэймнай олонхинь ажахынгаа үйлэдбэридэ ажаллажа, социалис мүрысөөнэй манлайда ябадаг гээшэ. Жэшээнь, үнгэрэгшэ үбһэ хурялгын үедэ коммунистнууд Мансур Фатыков, Лубсан-Цырен Лундуков, Юрий Верхушин, Хайбзан Гармажапов гэгшэд звенонуудта партийна-комсомолой бүлэгүүдые хүтэлбэрилжэ, эрхим дүнгүүдые туйлаһан байна. Байгша ондо ажахымнай тэжээл бэлэдхэгшэд үбһэ суглуулжа бэлэдхэхэ түсэбөө 400 центнерээр үлүүлэн дүүргэһэн. Эндэ коммунист Борис Раднаевич Санжимитыповэй хүтэлбэрилдэг лугомелиоративна хоёр отрядай гэшүүд ехэ хүдэлмэри ябуулаа. Тэдэнэр мүнөө жэлдэ гектар бүриһөө дунда зэргээр 15 центнер үбһэ хуряажа шадаһан байна. Мүнөө ниитын малай үбэлжэлгын эхилээд байһан эдэ үдэрнүүдтэ совхозой коммунистнууд олоороо хабаадалсажа байна гээшэ. Тобшолбол, мүнөө дүрбэн коммунист хонишодой бригадые хүтэлбэрилнэ. Мүн һаалишанаар болон тугалшанаар дүрбэн коммунист ажаллана, — гэжэ совхозой парткомой секретарь Валентин Гармаевич Ширабон хэлээ һэн.

Улааха-Аралай һү һаалиин фермэдэ партийна бүлэг эмхидхэгдэнхэй. Эндэ 5 коммунист бии юм. Энэ бүлэгые коммунист Геннадий Юртеевич Файзулин хүтэлбэрилдэг. Мүнөө жэлдэ малай үбэлжэлгэ эндэ яһала урагшатайгаар үнгэргэгдэхөөр хүлеэгдэнэ. Нэгэдэхеэр, малай гүүртэ, хонидой отарануудта дүй дүршэлтэй, арга шадабаритай хүнүүд ажаллахаар томилогдонхой. Хоёрдохёор, мүнөө жэлэй үбэлжэлгэдэ үбһэ тэжээл урдынхиһаа яһала ехээр бэлдэгдээ юм. Жэшээнь, һаамхай үнеэн бүхэндэ үдэртэ 4 килограмм үбһэн, 10 килограмм силос, 20 килограмм сенаж, дүрбэн килограмм шанаржуулагдажа буйлуулагдаһан һоломон, хоёр килограмм таряа талханай зүйл үгтэхэ болоно. Энэмнай бүхы дээрээ үдэртэ тэжээлэй 13 единицэ үнеэн бүридэ хүртэнэ.

Малшадай дунда ниитэ-политическэ хүдэлмэриин саг үргэлжэ ябуулагдажа байдаг дээрэһээ һү, мяха абажа гүрэндэ худалдаха түсэб яһала урагшатайгаар бэелүүлэгдэнэ. Гүрэндэ һү худалдаха түсэбөө сүм дүүргэнхэй. Мүнөө эндэхи һаалишад 1984 оной тоосоогоор ажаллажа байнхай.

Совхоздо таба-зургаан үндэһэ яһатанай түлөөлэгшэд эбтэй эетэйгээр нэгэ бүлэ соо ажалладаг. Эндэ ажалша шадамар бэрхэшүүл олон. Жэшээлбэл, татар яһанай Геннадий Юркеевич Файзулин техникэ заһабарилха талаар хамагһаа дүршэлтэй. Ниитын ажалда хам оролсодог энэ коммунист гурба-дүрбэн жэлэй туршада Улааха-Аралай фермэдэ механигаар хүдэлмэрилнэ.

Файзулиндал адли хүнүүд эндэ олон. Совхозой үйлэдбэриин коллектив бүхэн юрэнхы дээрээ иимэл хүнүүдһээ бүридэһэн байна.

Могсохоной совхозой коммунистнууд саашадаашье социалис мүрысөөнэй түгые үндэр дээрэ үргэн. хүсэн түгэлдэрээр ажаллахал.

Н. ДАМБАЕВ,
манай штатна бэшэ корр.

Хэжэнгын район.

Манай совхозойхид гүрэндэ тушаагдаха малые зун-намарай сагта эрхэ бэшэ һайнаар бэлшээжэ, шэгнүүр ехэтэй, мяхалиг болгохо, удаань тэдэниие заатагүй шахажа, эрхим тарган, томо болгоод, мяханай комбинадта ябуулха гэжэ оролдодог. Тиимэһээ тэдэ гүүртэнүүдтэ эгээл дүршэлтэй, шударгы бэрхэ хүнүүдые табидаг, тэдэниие бүхы шухала хэрэгтэй юумээр хангадаг, бодото анхарал хандуулдаг гээшэбди.

Жэшээнь, энэ жэлдэ майн һүүл багаар бүхыдэнь 2223 үхэрнүүдые томо, жэжээрнь, эрэ, эмээрнь илгажа, 11 гүүртэ болгоод Үүри, Ильчир, Зангинса, Дарха гэхэ мэтэ холын ой тайгын, хада үүлын хоорондуурхи бэлшээридэ абаашажа адуулаабди.

Малшаднай зунай бэлшээриин хаһада муу бэшээр хүдэлжэ гараа гэжэ хэлэхээр. Намар үхэрнүүдэй холын бэлшээриһээ асарагдаад байхадань шэгнэхэдэмнай, хамтадаа 1860 гаран центнер нэмэлтэ шэгнүүр абтаһан байгаа гэхэ гү, али үхэр бүхэнэй шэгнүүр нэмээхэ түсэб гол түлэб дүүргэгдээ. Хужарай отделениин бэрхэ малшад Ж. Зурбаев, В. Туманов гэгшэд нэгэшье мал гарза хоролтодо оруулангүй

СЭЛЭНГЫНХИДЭЙ ЖЭШЭЭГЭЭР

ЗҮБӨӨР ЭМХИДХЭЭД БАЙХАДА

харууһалаа, үхэр бүхэнэйнгөө шэгнүүрые сүүдхэдэ 951 граммаар нэмээгээ. Мүн малшад А. Таряшинов, Г. Цыремпилов, Д Балданов гэгшэд даажа абаһан эрэ хашарагуудайнгаа тус бүриин шэгнүүрые сүүдхэдэ 899 граммаар ехэ болгоо. Шэмхын отделениин үхэршэд В. Зверев, А. Шорстов гэгшэд баһал һайн үрэ дүн туйлаа.

Бидэ сентябрь һарын эхеэр бүхы үхэрнүүдые дахин нарииваар илгажа, байгша ондо гүрэндэ тушаагдаха малые хуу илгаад, шахалганда табяа һэмди. Тиихэдээ малшад, Сэлэнгын районойхидой үүсхэл уряатай һайнаар танилсажа, урдаа тодорхой зорилго табиһан, дээшэлүүлэгдэһэн уялганууды абаһан юм. Тусхайлбал, Шэмхын отделенидэ Ь. Шармашкеев түрүүтэй гурбан малшад 300 үхэрнүүдые шахан таргалуулжа, сентябрь, октябрь, һарада тэдэнэйнгээ тус бүриин шэгнүүрые сүүдхэдэ дунда зэргээр 944 граммаар нэмээгээ. Шахамалнууд сооһоонь эгээл томонуудыень мяханай комбинадта тушаахада тэдэнь тус тустаа 360 килограмм татаа, һайн тарган гэһэн сэгнэлтэтэйгээр абтаа. Мүнөө энэ гүүртэдэ үшөө 312 үхэр шахагдажа байна. Тэдэнэйнь зариман жэлэй дүүрэтэр, нүгөөдүүлынь ерэхэ 1984 оной нэгэдэхи кварталда мяханда тушаагдаха юм.

Гүрэндэ мяха худалдаха энэ жэлэй, мүн ерэхэ жэлэй түрүүшын хахадай түсэбүүдые заатагүй дүүргэхын тула малшад тон оролдосотойгоор, эршэмтэйгээр мүрысэн ажаллажа байна. Илангаяа шахамал үхэрнүүдэй гүүртынхид хүйтэн болохоһоо урда малайнгаа байрануудые һайнаар заһабарилаад, дулаалаад, үбһэ тэжээлыень буйлуулжа, тусхай рационой ёһоор үгэнэ. Жэшээнь, шахамал үхэр бүхэндэ үдэрэй 3 килограмм хэршэгдэһэн үбһэн, 2 килограмм һоломон, 20 килограмм силос, 3 килограмм талха таряанай зүйл үгтэнэ. Булеэдхэгдэһэн уһаар ундалуулагдана. Иимэ тэжээл эдюулжэ, үхэр бүхэнэй шэгнүүрые сүүдхэдэ дунда зэргэр 800—850 граммһаа бага бэшээр нэмээхын түлөө тэдэнэр оролдоно гээшэ.

Ерэхэ жэлдэ мяханда тушаагдаха жэжэ эрэ буруу, хашарагууд, үсхэбэридэ табигдаха эмэ хашараг, гунжад гол түлэб Хужартын, Үбэлзөөн-Нүгын гүүртэнүүдтэ байлгагдана. Эдэ малые үбэлэй һаранuудта зүб рационоор эдеэлүүлжэ, томо болгохо, һайнаар түлжүүлхэ зорилго табигдана.

Энэ жэлдэ үбэлжэлгын үедэ гүүртэнүүдтэ хүдэлжэ байһан малшадай хэһэн ажалые зүбөөр сэгнэжэ, үхэрнүүдэй шэгнүүрые эгээл ехээр нэмээһэнэйнь, тэдэнээ гарза хоролтогүйгөөр ондо оруулһанайнь түлөө һайнаар урмашуулха, гол болон нэмэлтэ түлөөһэнэй гуримууд хэрэглэгдэхэ юм.

А. КОМИССАРОВ,
Түнхэнэй совхозой ахамад зоотехник.

Совет орон дотор

НАЙДАМТАЙ ХҮРШЭНЭР

РИГЭ. Республикын Мадонско РАПО-гой ажахынууд хоорондын предприяти Арона мүрэнэй уһые шэнэ һабаар урадхуулба. 30 гектар талмайтай загаһа үсхэбэрилгын питомник байгуулхын тулада энэ хэрэгтэй болоо юм.

— Хэдэн жэлэй саада тээ ажахынуудай хамтын мүнгэ зөөрсөр манай предприятиие байгуулжа байха үедэ ажахын ехэ зорилгонууд шиидхэгдэхэ гэжэ бодомжологдоогүй байгаа юм, — гээд тэрэнэй директор В. Синедзе хэлэнэ. — Гансал овощ ба үрэ жэмэс болбосоруулдаг байха гэжэ түсэблэгдөө һэн. Тиин мүнөө бидэ мед. загаһа үйлэдбэрилнэбди, жэлдээ 2 миллион түхэриг олзо доход слонобди.

РАПО-гой совет предприятиин олоһон мүнгэ зөөри холын сээдүйтэй, экономическа талаараа ашаг үрэтэй һалбаринуудые хүгжөөлгэлэнэн түрүүн зорюулагдадаг юм. Загаһанай питомник болон тогтоогдомол нуур сөөрэмүүдэй хажуугаар консервын завод, модо болбосоруулха цех ажахын аргаар баригдана.

ЭРДЭМТЭДЭЙ ШЭНЖЭЛЭЛГЭНҮҮД

ТАШКЕНТ. Арбан табан миллион гектар Кызыл-Кумай сүл губи газарые уһатай, ургамалтай болгоходонь республикын эрдэмтэдэй шэнжэлэлгэнүүд туһална: Узбегэй ССР-эй Наукануудай академиин Хүрьһэ шэнжэлэлгын болон агрохимиин институдай хүдэлмэрилэгшэд гидрогеологуудтай хамта тус районой хүрьһэнэй-мелиоративна тодорхой картые зохёожо, олон жэлэйнгээ хүдэлмэри түгэсхэбэ.

Тус картань шэнэ газарые ашаглаха үндэһэ болохо юм. Хүрьһэнэй онсо шэнжэ, геоморфологическа болон гидрогеологическа эрхэ байдал хараада абтаа юм.

Кызыл-Кумай сүл губида хонин һүрэг гол түлэб үсхэбэрилэгдэдэг юм. Эрдэмтэдэй заабаринуудай ёһоор, эндэ уһатай, ургамалтай газар байгуулхадань, хонин һүрэгэй тоо толгойе горитойгоор олошоруулха, тэжээлэй бааза бэхижүүлхэ, саад тариха арга олгохо. Энэ ехэ хүдэлмэридэ хүрьһэнэй-мелиоративна карта найдамтай туһалагшань болохо байна.

НЕФТЕХИМИГҮҮДТЭ ЗОРЮУЛАГДАНА

ЛЕНИНГРАД. В. И. Ульяновай (Ленинэй) нэрэмжэтэ эндэхи электротехническэ институдай эрдэмтэдэй байгуулһан технологическа хиналта бэелүүлхэ автомат аппаратура хэмэл каучук үйлэдбэрилдэг ороной предприятинуудта эрхим шанартай продукци бүтээхэ арга олгохо байна. Бүхэсоюзна үйлэдбэриин «Союзкаучук» гэжэ нэгэдэлэй захилаар түрүүшын иимэ түхеэрэлгэ институдай туршалгын цехтэ хабсаргагдажа дүүргэгдэбэ.

В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ Челябинска тракторна заводто мүнөө эндэ һэльбэн шэнэлэлгын ажал түлэг ябуулагдана.

Заводто гол модель —160 морнной хүсэтэй «Т-130» түхэлэй тракторһаа гадна, холын Хойто зүгтэ туршалга гараһан «ДЭТ-250» трактор бүтээгдэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: тракторнуудые хабсаргалтын гол конвейерэй түрүү бригадын гэшүүд (зүүн гарһаа): хабсаргагшад З. Гилемханов, В. Имшенев, Фаил Байгитов, С. Лысов, бригадир Н. Валеев ба А. Зайцев.

ТАСС-ай фотохронико.

С. В. Лебедевэй нэрэмжэтэ синтетическэ каучугай бүхэсоюзна эрдэм шэнжэлэлгын институдай мэргэжэлтэдтэй хамта «Нижнекамскнефтехим» нэгэдэлэй предприятинуудта шэнэ түхеэрэлгэ туршажа үзэхэдэнь, тэрэнэй ашаг үрэтэй байһаниинь дахин батадхагдаба. Эрхим шанартай каучук бүтээлгэ 98 процентдэ хүргэгдөө. Мэргэжэлтэдэй һанамжын ёһоор, һалбарида иимэ аппаратура нэбтэрүүлхэдэ жэл бүри 1,5 миллион түхэригэй экономическа ашаг үрэ туйлагдаха болоно.

ГОЛ ТҮЛЭБ ЗАЛУУШУУЛ ХҮДЭЛНЭ

БАМ-ай Зүүн участогта хүдэлжэ эхилһэн А. Кудрявцевые харюусалгата тушаалда томилогдоһонтойнь дашарамдуулан, залуу түмэр замшадай бүхэсоюзна 4-дэхи отрядай гэшүүд амаршалба. Ленинград— Сортировочная станцида энээнэй урда дежурнын уялганууды дүүргэдэг байһанаа мүнөө Александр БАМ-ай Ургалай отделениин Хурмули станциин начальнигаар томилогдоо юм. Ленинградай областиин болон Узбекистанай үшөө 149 хүбүүд, басагад — машинистнүүд, вагонуудые шалгагшад, замай хүдэлмэришэд шэнэ газарта хүдэлхые ерээ юм. Түмэр замай олохон станцинуудта тэдэнэр хүдэлхэ байна.

Имагтал залуушуул ороной эгээл һаянай түмэр замай коллективэй гол хубинь болодог юм. Үнгэрөөшэ хоер хахад жэл соо олон юумэн хүйилаа. Жэшээ болгон Ургал—Постышево участогые абажа харая. Хүбшэ тайга соогуур баригдаһан замаар хүндэ ашаанай поезднууд ябана, замай ажахы, станциин албанууд наринжуулан һайжаруулагдана. 1980 ондо эндэ ерэһэн бүхэсоюзна габшагай түрүүшын отрядай ветеранууд мүнөө үйлэдбэриин түрүүшүүл, хүтэлбэрилэгшэд болонхой. Тэдэнэр хүдэлхые ерэһэн шэнэ хүнүүдые шефтээ абаа юм.

Ургал,
Хабаровска хизаар.

ИНАГ ДУРАНАЙ, …ЭГ ЗОРИГОЙ ПОЭМЭ

…бухэлеэрнь һайнаар харуулха зуураа хуби хубяарнь мүн бодомжолжо үзэһэн ,гэжэ элирнэ. Дуушадай партинууд һайнаар бэлдэгдэнхэй, хоорынь эбтэй һайнаар дуулдаха юм. (Буряадай АССР-эй искусстын габьяата ажал ябуулагша Б. Ким, О. Молонов гэгшэд хормейстернууд байгаа). Гэхэ зуура, хоолол шэхэнлэ торсолдодог дутуу дундаая дабажа шадаагүй. Хоорой артисткануудай үгээ тодоор үгүүлжэ шададаггүй байһан тушаа эндэ хэлэгдэнэ.

Бэлигтэй, дүршэлтэй режиссёр, РСФСР-эй габьяата артист С. Будажапов оперые сценическэ нюдөөр ухаажа шадаа гэжэ тэмдэглэхээр. Олондо ойлгосотой хүгжэмэйнь шэнжэһээ энэ, ушар дулдыдана гэжэ хэлэлтэй. Тиимэһээ мизансценэнүүд тодонууд, олон зоной хабаадалгатай үзэгдэлнүүд хүгжэлтэ һайнтай. Тэрэ тоодо хатарнууд ороно. Илангаяа сэрэгшэдэй, барянда байһан эхэнэрнүүдэй хатарнууд яһала һонин (балетмейстер — Буряадай АССР-эй искусствын габьяата ажал ябуулагша А. Батубаева).

Уран шэмэглэлынь шье зохидоор харагдана. Буряадай АССР-эй габьяата уран зурааша Владимир Тевелев зүжэгэй удхада тааралдаһан шэрэ будаг олоо гээшэ ха. Хүрибтэр, бараан шэрэ будаг дээрэ гэрэлэй «шэдиие» нэмэхэдэ, харагшадай сэдьхэлые дайрахаар зурагтай болонол даа. Зүгөөр, нэгэл үзэгдэл һэжэг түрүүлнэ. Тэрэ хадаа гол геройнуудай — Янжима Даша хоёрой уулзалга. Сценын хоёр захада табигдаһан, гоёмол «хабсагайнууд» дээрэ тэдэ хоёр гарашоод, «ооглолсохо» юм. Энэ үзэгдэл үнэншэхөөр бэшэ, үйлын хүгжэлтын драматическа хүсые доошолуулна.

Шэнэ оперо соохи геройнуудай хубсаһан гоё һайханууд (уран зураашань — Буряадай АССР-эй искусствын габьяата ажал ябуулагша М. Тимин). Шэнэ оперын бэлдэгдэжэ байхада, театрай техническэ цехүүдэй хүдэлмэрилэгшэдэй дунда «Мэргэжэлээрээ эрхимлэгшэ» гэһэн конкурс соносхогдоо юм. Эрхим хубсаһа парик, реквизит бүтээхын түлөө мүрысөөн болоһон байна. Тэрэнэй дүн «Үхэлһөө хүсэтэй» гэһэн спектакльда үзэгдэбэл даа.

Программаханиие нээжэ харахадаа, театрта бэрхэ дуушад олошороо гэжэ баясан мэдэрнэш. Илангаяа һүүлэй жэлнүүдтэ харюусалгатай рольнуудые залуу артистнуудта театрай хүтэлбэрилэгшэд зоримгойгоор даалгана бшуу. «Үхэлһөө хүсэтэй» гэһэн оперын бүхы шахуу партинуудые залуушуул дуулана. Тэдэнэй дунда лауреадууд дипломантнууд үсөөн бэшэ.

Мүн баһа «одо мушэнүүдшье» бии ааб даа. Жэшээнь, гол геройнуудые — Янжима Даша хоёрой партинуудые залуу дуушан С. Дашицыренова, РСФСР-эй арадай артист Д. Дашиев дуулана. Дүршэл ехэтэй, дэлгэр сэдьхэлтэй Д. Дашиевай ашаар залуу дуушанай бэлиг яларан гаража ерээ һэн. Хоёр гүйсэдхэгшэд ехэл тааража дуулаа гэжэ һанагдана. Бэлигтэ тенорэй дуулалга ба наадан хэзээнэйшье үедэ этигэхээр байдаг бшуу. Магад, оперын түгэсхэлдэ үхэжэ байһан геройнуудай дуэт нэгэ заа мелодраматична болоо гү гэжэ һанагдаа һэн.

Хариин дайдаар нүүжэ ябадаг Бадмын — буряад отогой толгойлогшын роль орёо байна. Энэ хүнэй абари зан орёо, зүрилдөөтэй ха юм. Бадмын вокальна парти нэгэ бага «уйтан» болохоёо һанаа ха. Ехэ дуунай (ари гү, али монолог) тэрээндэ дуталдана. Тиимэ юумэнэй бии һаа геройн сэдьхэл, бодолой шанар гүйсэдөөр гараад ерэхэ һэн. Бэлигтэ дуушан, СССР-эй арадай артист К. Базарсадаев һайхан бүдүүн хоолойгоороо Бадмын ехэ мэдэрэлэй — холо үлэһэн Эхэ нютагтаа дурладаг байһые харуулжа шадаа. Базарсадаевай байгуулһан образ урдынхи мэтэ хүдэлсэгүй, гэбэшье гарайнгаа үсөөхэн зангалгаар олон юумэ хэлэнэ.

РСФСР-эй габьяата артист С. Раднаев манжа хаан Башын рольдо ехэ һайнаар наадана. Сценэ дээрэ гаража ерэхэдэнь, зал соо һуугшад альга ташан угтана. Шэг шарайнь, үгэ хэлэхэ маягынь Зүүн зүгэй томо хүниие бодотоор зураглана. Хаан Янжаматай уулзашаба. Баша хаан һайхан басаганда обтон дурлана, досоонь тэмсэл болоно. Баша хаанай һонин аялгатай дууе бэлигтэй дуушан-актёр шадамараар гүйсэдхэжэ, шагнагшадаа баясуулаа.

Оперын шог ёгтото үзэгдэлнүүд һайн байна. Бадмын һайхан басаган Янжамые эрижэ, һалихай үбгэн Цыденэй ерэһые харуулһан үзэгдэлые онсолмоор. Буряадай АССР-эй арадай артист Н. Панчуков энэ рольдо угаа бэрхээр наадажа, Цыденэй муу муухай талые зохидоор харуулна. Зарим үедөө тэрэниие үзэн ядахаар болоно.

Хаанай харуулай ноеной багахан аад, хадуугдасатай образые Буряадай АССР-эй габьяата артист Г. Тушемилов байгуулжа шадаа.

Жэжэ рольнуудта наадаһан нүхэд шэнэ спектаклиин амжалтые арьбадхалсаа гэжэ тэмдэглэе. Буряадай АССР-эй габьяата артист Б. Петюк (дорюун хасаг Прохор), РСФСР-эй габьяата артист В. Буруев (ордоһотойхон залуу хүбүүн Баяр), Буряадай АССР-эй габьяата артист Н. Литвинов (изагуурта граф Рагузинский ба доро дохидог барлаг Ван Цзы — хоёр рольда наадана), дуушан О. Аюрова (Баша хаанай хатан) болон бусад тус тустаа бэрхээр наадаа.

1979 ондо Бурядай гүрэнэй оперо болон баледэй театрта олгогдоошо академическэ гэһэн нэрэ зэргэ хадаа үндэр уялгатай болгоо гээшэ ааб даа. Ехэшье, хүндэтэйшье энэ харюусалгаяа гүйсэд мэдэрэн, театрай коллектив урагшаа эрмэлзэн хүдэлнэ гэжэ шэнэ спектакль бодотоор гэршэлбэ.

О. КУНИЦЫН,
искусство шэнжэлдэг эрдэмэй кандидат.

ЭРДЭНИ ЗЭНДЭМЭНИ ХЭЛЭЕЭ...

Буряад хэлэн болбол манай арадай үни холын сагһаа хойшо һанал бодолоо ойлголсожо ябаһан хэлэн байгаа гэжэ һайн мэдэнэбди. Ямаршье үхибүүн хэлэндэ ороходоо, эхэ, эсэгынгээ, аха, эгэшынгээ хэлэжэ, заажа үгэһэн хэлэн дээрэ уХаагаа гүйлгэжэ, алибаа юумэн тухай зүбөөр, хүсэд һайнаар ойлгожо, хэлэжэ һурадагынь мэдээжэ. Тиимэһээ энэ хэлэмнай болбосоролой, хүмүүжэлгын айхабтар ехэ удха шанартай болоно.

Гэбэшье, һүүлэй үедэ буряад хэлэ шудалалга һургуулинуудта нэгэ бага һуладажа эхилһэн байгаа. Тиимэһээ «Буряад үнэн» газетын хуудаһанууд дээрэ энэ асуудалаар үргэн ехэ хөөрэлдөөн болоод, удаань 1981 оной декабриин 30-да манай республикын обкомой бюро «Буряад хэлэ ба литература үзэлгые дунда һургуулинуудта һайжаруулха тухай» тогтоол абтаһан байна. Тэрэ тогтоолой ёһоор, түрэл буряад хэлэндээ үхибүүдые һургахадаа, гансашье грамматикаар, үгын баялигаар, бэшэгэй дүримөөр, сэглэлтын тэмдэгүүдээр мэдэсэнүүдые үгэхэ бэшэ, мүн баһа бэшэмэл болон аман хэлыень хүгжөөлгэдэ анхаралаа ехээр хандуулха уялгатай болонобди. Илангаяа хэшээлдэ табигдадаг болоһон шэнэ эрилтын ёһоор, хэлэ хүгжөөлгэдэ ехэ анхарал хандуулха шухала гэжэ ойлгосотой.

Хэшээлдэ табигдаһан шэнэ эрилтын ёһоор, һурагшад өөрынгөө һанал бодолые уран хурсаар, удха түгэлдэрөөр, тодо сэбэрээр түрэл буряад хэлэн дээрээ хэлэжэ һурабал, ямаршье ондоо хэшээлнүүдтэ, хаанашье ябахадаа, хэнтэйшье хөөрэлдэхэдөө, ядахаяа болихо байна. Даб гэһээр класс соогоо, нүхэдэйнгөө урда, тиигээд зоной нюур дээрэ уран һайханаар үгэ хэлүүлжэ һургаха гээшэ эгээл түрүүшын шухалын шухала зорилго болонхой. Энээн дээрэһээ буряад хэлэнэй, литературын багша бүхэн һурагшадайнгаа хэлые хүгжөөхын тула ехэ оролдолго гаргаха, хэшээл бүхэндөө тодо сэбэрээр, шангаар, тоб байса хэлүүлхые оролдохо зэргэтэй.

Тиимэһээ республикын багшанарай мэргэжэл дээшэлүүлгын институдай, РСФСР-эй Гэгээрэлэй министерствын Национальна һургуулиин институдай Буряадай филиалай үүсхэлээр зүүн нютагуудай гэхэ гү, али Хорини, Яруунын, Хэжэнгын, Загарайн районуудай һургуулинуудай буряад хэлэнэй багшанарай кустовой семинар болобо. Тэрэ семинарай гол темэ хадаа һурагшадай аман ба бэшэмэл хэлэлгые хүгжөөхэ тухай асуудал байгаа. Тэрэ семинар Эгэтын-Адагай дунда һургуулида болобо.

Научна хүдэлмэрилэгшэ Б. Б. Батоев табигдаһан гол асуудалаар лекци уншаа һааб даа. Гадна Хэжэнгын районой Дунда-Худанай һургуулиин багша, РСФСР-эй арадай гэгээрэлэй отличник Н. Ц. Будожапова хэлэ хүгжөөлгын хэшээлнүүдтэ хизаар ороноо шэнжэлгын материалнуудые хайшан гэжэ хэрэглэдэг тухайдаа элидхэл хэжэ, өөрынгөө дүй дүршэлые хубаалдаба.

Мүнөө олонхи һургуулиин һурагшад ажалай, 5-дахи четвертиин үедэ хүдэлжэ, түрэл колхоздоо, совхоздоо ехэхэн аша туһа хүргэнэд. Хажуугаарнь ажаллаһан, амарһан, мүрысэһэн, наадаһан тухайдаа элдэб һонёор дуу, шүлэг, найруулга, зураглал гэхэ мэтые бэшэдэг байна. Энэ туршалгануудынь түрэл хэлэн дээрээ һанал бодолоо, хүсэл эрмэлзэлээ харуулжа һурахадань, ехэ аша туһа хүргэнэ, мүн баһа саашадаа сочинени, изложени бэшэхэдэньшье, һурагшадай хэлые баян болгоно гэжэ Яруунын районой Мужыхын дунда һургуулиин багша, РСФСР-эй арадай гэгээрэлэй отличник Р-Х. Ц. Санжимытыпова хөөрэбэ.

Удаань Хорини, Хэжэнгын, Яруунын хэдэн багшанар мүн лэ дүй дүршэлөө хубаалдажа, элидхэлнүүдые хэбэд.

Семинарай 2-дохи үдэр нээмэл урогууд болоо һэн. Тэдэ урогууд тушаа хүдөө бэшэгшэ, Загарайн районой Асагадай дунда һургуулиин буряад хэлэ, бэшэгэй багша Ц. С. Сультимовай мэдээсэлэй газетэдэ толилогдоһон хада эндэ тусхайтаар тогтобогүйбди.

Һүүлээрнь Ленинскэ комсомолой 65 жэлэй ойдо зорюулагдан эмхидхэгдэһэн класс һаа гадуур хүдэлмэри ерэһэн айлшадта харуулагдаба. Эндэ комсомолой дүрбэн үеын түлөөлэгшэд уриндажа, хэһэн хэрэгүүд, ябаһан ябадал тухайгаа һониноор хөөрэжэ үгөө.

Энэ нютагай түрүүшын комсомолшуудай нэгэн, комсомолой ячейкын секретарь ябаһан Базаржаб Гончикович Гончиков Эгэтэ нютагта Совет засагай хайшан гэжэ тогтоһон тухай, тэндэ комсомолшуудай хэр зэргэ хүндэшье, хүндэтэйшье үүргэ дүүргэһые һонирхолтой һайханаар дурдаба.

Удаань РСФСР-эй Верховно Соведэй депутат, эрхим һаалишан, 50-яад оной комсомолшуудай түлөөлэгшэ Митыпова Ханда Мижитовнада үгэ үгтэбэ. Дайнай үеын ба тэрэнэй һүүлэй хүндэ хүшэр жэлнүүдтэ комсомол-залуушуулай хайшан гэжэ эдэбхи хабатайгаар хүдэлһэн тухай хэлээд:

— Түрэл буряад хэлэмнай үнэтэй, сэнтэй, юугээршье жэшэшэгүй баялигнай гээшэ, энээниие хаанашье ябаа һаа, юушье хэжэ байгаа һаа, мартахагүй, улам бүри өөдэнь үргэжэ, үгэ хэлэнэйнгээ үян нугархайе мулижэ, таанар, залуушуул, ябаха ёһотойт, — гэжэ уряалба.

60-аад онуудай комсомолшуудай зүгһөө колхозой ахамад агроном Баатар Бальжинимаев мүнөө жэлэй баян ургасын хэр абтаһан тухай, мүн баһа гүрэнэй түсэб даабариие амжалтатайгаар дүүргэжэ байһан хүнүүд тухайдаа хөөрөөд, һургуулияа дүүргэһэнэй һүүлээр түрэл нютагтаа 1—2 жэл хүдэлжэ, саашанхи ябадалаа гүнзэгыгөөр, бодомжолжо үзөөд лэ, дээдэ һургуулида һурахада, найдамтай байдаг гэжэ дүү нүхэдтөө ойлгуулба. Һүүлээрынь дунда һургуули дүүргээд, богонихон сагай хугасаа соо нютагайнгаа эрхим һаалишадай тоодо ороһон Мункуева Галя (энэ жэлэйнгээ түсэбые комсомолой 65 жэлэй ойдо тэрэ дүүргээ). механизатор Дашицыренов Доржо болон бэшэшье ажалша, малша залуушуул тухай «Победа» колхозой комсомолой эхин эмхиин секретарь Мүнхэ Цырендоржиев дэлгэрэнгыгээр хөөрэжэ, баһал мүнөө һургуулида һуража байһан хүбүүд, басагадые түрэл нютагтаа хүдэлхыень уряалаа.

Түгэсхэлдэ һургуулиин комсомолой эхин эмхиин секретарь Дымчикова Галя аха нүхэдэйнгөө урда хэһэн хэрэг, эрхилжэ байһан ажал тухайгаа элидхэбэ.

«Түрэл колхоздоо үлэжэ, оронойнгоо Эдеэ хоолой программые бэелүүлгэдэ өөһэдынгөө ажалаар еһото хубитаяа оруулая гэжэ үнгэрэгшэ жэлэй 10-дахи класс дүүргэгшэд районойнгоо һурагшадта хандаһан байна. Манай һургуулиин һурагшад үбһэ бэлэдхэлгэдэ, силос оолон сенаж даралгада, нооһо хайшалалганда, хурьга харууһалалганда, эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Мүнөө жэл һурагшадһаа бүридэһэн гар хажууршадай бригада нилээд ехэ үбһэ саошажа, колхоздоо тушааба. Ноопо хайшалалганда манай һургуулиин 90 һурагшад хүдэлжэ, 11474 хониной ноопо хайшалаа юм. 8-дахи классай һурагша Игорь Цыренов 900 хониной ноопо абажа, «Минск» түхэлэй мотоциклээр шагнагдаа. Маарагта гэжэ газарта ажалай болон амаралтын «Үнэн ажал» гэжэ лагерь түрүүшынхиеэ эмхидхэгдээ. Тэндэ 40 үхибүүд бүхэли зун хүдэлжэ, 2890 хурьга харууһалаа. 65 жэлэйнгээ ойе тэмдэглэжэ байһан Ленинскэ комсомол партиин найдамтай туһалагша, дайшалхы халаанинь болоно. Манай һургуулиин комсомолшууд хүдэлмэриингөө, һуралсалайнгаа, зохёохы ажалайнгаа туйлалтануудые энэ дурасхаалта үдэртэ зорюулха гэбэ», — гэжэ элидхэл соонь бэшээтэй.

Энээнэй һүүлээр тус һургуулиин комсомолшууд 65 жэлэй ойдо зорюулһан литературно-уран һайханай найруулга харуулжа, ерэгшэ айлшадта ехэтэ һайшаагдаба. Хорини дунда һургуулиин багша, Буряадай АССР-эй һургуулиин габьяата багша Сэсэг Цыреновна Цыбанова иигэжэ хэлэбэ:

— Энэ Эгэтын-Адагай дунда һургуулиин һурагшад хадаа түрэл буряад хэлээ хүсэд һайн шудалжа байна гээшэ. Энээниие бидэ нээмэл хэшээлнүүд дээрэһээ, мүн баһа Ленинскэ комсомолой 65 жэлэй ойн баярта зорюулагдаһан литературно-уран һайханай найруулга дээрэһээ харабабди. Иимэрхүү найруулгые үндэһэн буряад хэлэн дээрэ бэлдэхэ гээшэ хүндэхэн хэрэг, тиигэбэшье багша Цырен-Ханда Жамсуевна Жамьянова, найруулгада хабаадалсаһан һурагшад энэ найруулгые һайнаар бүтээжэ шадаба гэжэ ойлгобобди...

Буряад хэлэ ба литературые дунда һургуулида үзэлгые һайжаруулха тухай КПСС-эй обкомой бюрогой тогтоолой гараһанай һүүлээр энэ хэрэгтэ хаа хаанагүй ехэхэн анхарал хандуулагдана гээшэ. Энээн дээрэһээ хараад үзэхэдэ, гансаханшье хэшээлдээ бэшэ, мүн баһа класс һаа гадуур хүдэлмэри ябуулгын хүсөөр хэлэ хүгжөөлгэ улам бүри һайжаруулагдаха ёһотой болоно. Мүн һурагшад нютаг нугынгаа аха заха нүхэдые манай хараһан уулзалгада урижа асарһан байна. Энэ хадаа имагтал уулзалга бэшэ, мүн баһа нютагай зоной дунда буряад хэлэ, литература гээшые үргэнөөр дэлгэрүүлхэ хүдэлмэриин нэгэ хуби болоно гэжэ сэгнэгдэхэ ёһотой. Иигэжэ эрдэни зэндэмэни хэлэеэ, үндэһэн соёлоо хүгжөөлсэжэ байһанаа хүдөөгэй багшанар, һурагшад мэдэрхэ ёһотой.

Ц. ЦЫРЕНОВА,
Буряадай багшанарай мэргэжэл дээшэлүүлгын институдай методист.

СТУДЕНТНЭРЭЙ ҮДЭШЭ

Зүүн-Сибириин технологическа институдай 211—2 группынхид хамтынгаа гурбадахи байрын «Курьер» гэжэ дискоклубта студентнэрэй ажабайдалда зорюулагдаһан үдэшэ үнгэргэбэ. Группын ханын һониной редколлегиин гэшүүд Д. Жамбалова, Н. Мендярова гэгшэд энэ үдэшэдэ хабаатай тусхай газетэ гаргаһан байна.

Группын комсомолой организациин секретарь И. Брызгалова оролто үгэ хэлэжэ, үдэшэеэ нээһэн байна. Удаань Н. Шевякова арбан нэгэдэхи табан жэлэй түсэбүүдэй дүүргэлтэдэ совет студентнэрэй оруулжа байдаг ехэ хубита, мүн эб найрамдалай хэрэгэй түлөө тэдэнэй тэмсэл тухай дэлгэрэнгыгээр, һонирхолтой баримтануудтайгаар хөөрэжэ үгөө. Т. Заптуева, А. Юдин гэгшэд үнгэрэгшэ зундаа студентнэрэй барилгын отрядуудта ажаллаһан тухайгаа хөөрэбэ.

«Экспресс-83» гэжэ студентнэрэй барилгын отрядта эдэбхитэйгээр ажаллаһанайнь түлөө студент Г. Малхасянда институдай комсомолой комитедэй Хүндэлэлэй грамота барюулагдаа.

Дискотекые эмхидхэгшэ Н. Машановай хүтэлбэри доро студентнэр хухюу сэнгэлигээр энэ үдэшые үнгэргөө.

Т. АБИДУЕВА.

ЕЛЕНА ХОБОТОВА ХЯАГТА ХОТЫН НИИТЫН ЭДЕЭ ХООЛОЙ КОНТОРОДО БУФЕТЧИЦЭЭР ЖЭЛЭЙ ТУРШАДА ХҮДЭЛНЭ. ТИИГЭБЭШЬЕ ХҮНДЭ УРИН ЗӨӨЛЭХЭНӨӨР ХАНДАДАГ, ОРОЛДОСОТОЙ БЭРХЭ ЕЛЕНА ХОТЫН ЗОНОЙ ДУНДА ХҮНДЭТЭЙ БОЛОНХОЙ. ТҮСЭБӨӨ ҺАРА БҮРИ ҮЛҮҮЛЭН ДҮҮРГЭНЭ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Елена Хоботова.

Е. СУРМАЧАЙ фото.

СОЦИАЛИС ОРОНУУДААР

СОВЕТ МЭРГЭЖЭЛТЭДЭЙ ТУҺАЛАМЖААР

ХАНОЙ. Советскэ Союзай туһаламжаар баригдаһан хүдөө ажахын техникэ заһабарилха ба хангаха станци Вьетнамай урда хубидахи Тэйнинь гэжэ провинцида хүдэлжэ эхилэнхэй.

Станци дээрэ тодхогдоһон мүнөөнэй совет түхеэрэлгэнүүд 200 гаран тракторнууд болон хүдөө ажахын бусад машинануудые жэл бүри заһабарилха арга олгоно. Хүдөө ажахын хэдэ хэдэн үнэтэ ургамалнуудай, тэрэ тоодо каучукта ургамалнуудай тарижа ургуулагдадаг провинциин полинууд дээрэ заһабарилагдаһан техникэ хүдэлдэг байха юм.

Заһабарилгын предприятинуудые бариха ба мүнөөнэй зэр зэмсэгүүдээр хангаха талаар туһаламжа үзүүлхынгээ хажуугаар эдэ станцинууд дээрэ хүдэлхэ национальна кадрнуудые бэлдэхэдэнь Советскэ Союз Вьетнамда туһа нэмэри хэнэ. Тэндэ хүдэлдэг хүнүүдэй олонхинь СССР-тэ һуража, дээдэ, техническэ дунда эрдэмтэй болоһон гү, али хүдэлмэришэнэй мэргэжэл шудалһан байха юм. Вьетнамда хүдэлдэг дүршэл ехэтэй совет мэргэжэлтэд вьетнам ханинарай мэргэжэл шадабаряа дээшэлүүлхэдэнь туһалдаг.

ОЙН БАЯРАЙ БУЛАД

ВАРШАВА. 1976 ондо Советскэ Союзай техническэ туһаламжаар баригдаһан «Катовице» комбинадай — Польшын металлургическа тон томо предприятиин коллектив 25-дахи миллион тонно булад хайлуулба.

Мүнөө жэлдэ комбинат оронной арадай ажахыда 4,2 миллион тонно булад дамжуулха юм. Энэнь түсэбтэ даабаринуудаар хараалагдаһанһаа 300 мянган тонноор ехэ болоно.

«Катовице» комбинадай коллектив үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлхын түлөө тэмсэлэй программа удаа дараалан бэелүүлнэ. Эндэ гурбан квартал соо 1,6 миллиард злотых мүнгэнэй материал, түлишэ ба элшэ хүсэ алмагдаа юм. Түүхэй эд болон материалнуудые гамтайгаар ба бодомжотой зүбөөр хэрэглэхын түлөө тэмсэлэй бүхы Польшо дотор үргэнөөр дэлгэрээд байхада, энэнь онсо удха шанартай юм.

Мүнөө «Катовице» комбинат зуугаад сортын булад хайлуулна. Тус предприятиин продукци үгэжэ эхилһэнһээ хойшо гадаадын гүрэнүүдһээ асарагдадаг үнэтэй сэнтэй булад зүйлнүүдһээ Польшо арсаха аргатай болоо. Эндэхи булад республикаһаа холо гадуур мэдээжэ болонхой. Дэлхэйн 20 гаран оронуудта, тэрэ тоодо Советскэ Союзда булад эльгээгдэдэг юм.

ТАСС — АПН
ХИЛЫН СААНАҺАА

…АЙРАМДАЛ ХАНГАГДАХА ЁҺОТОЙ

…ПСС-эй ЦК-гай …ретарь, СССР-… Соведэй Пре…лэгшэ Ю. В. …мэдүүлгые Вьет…э парти, пра…он арад бүри… гэжэ КПВ-… Политбюрогой …й Министр… Түрүүлэгшэ …н эндэ толилогдоһон мэдүүлгэ дотор хэлэгдэнэ. Буу зэбсэгүүдээ бүтээн гаргалгаяа улам үргэдхэхэ түсэбүүдэ далдалан нюухын тула хөөрэлдөөнүүдые хэрэглэхэ гэдэг США-гай түсэбүүдые элишэлжэ, совет хүтэлбэрилэгшэ американ захиргаанай ээрхэг түримхэй һанаашалгануудта шанга харюу сохилто үгэбэ гээд документ дотор заагдана. Европодохи сэрэгэй-стратегическэ хүсэнүүдэй тэнсүүриие буруу һүргэхэ гэһэн Вашингтоной хүсэл эрмэлзэл хүн түрэлтэниие ядерна дайнай аюул руу түлхинэ. СССР-эй абаһан харюугай хэмжээнүүд үнэн зүб Советскэ Союзай, социалис оронуудай ба бусад гүрэнүүдэй аюулгүй байдалые, эб найрамдалые хангахын тула шухала удха шанартай байна.

В. ЯРУЗЕЛЬСКИИН МЭДҮҮЛГЭ

ПРАГА. СССР-эй ба социалис хани нэгэдэлтэ бүхы оронуудай аюулгүйе хангаха талаар шэглүүлэгдэһэн Ю. В. Андроповой һаяхан хэһэн Мэдүүлгэ соохи шиидхэбэринүүдые, Совет правительствын хэмжээнүүдые Польшын Арадай Республика бүрин хүсэдөөр дэмжэнэ гэжэ ПОРП-ын ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, ПНР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ В. Ярузельский «Руде право» газетэдэ интервью үгэхэдөө тэмдэглээ. Хёмороо зүришэлдөөнэй политикые үргэдхэхэдөө, американ империализм ээрхэг түримхэй һанаашалгануудаа бэелүүлжэ захалба. Тиигэжэ Советскэ Союзай ба Варшавска Договорто хабаададаг гүрэнүүдэй оруулһан бүтэмжэтэй һайн дурадхалнуудые США буруушааһан байна. Иимэ уймар тэнэг шиидхэбэриин хойшолонгуудай түлөө США-гай болон американ шэнэ ракетэнүүдые газар дайда дээрээ тодхуулхые зүбшөөһэн НАТО-гай зарим оронуудай правительстванууд харюусалгатай байна.

Иимэ аюул бэрхэшээлнүүдэй ушаруулагдажа байха үедэ манай арадуудай амгалан тайбан ба аюулгүй байдалай, гүрэнүүдэй үнэн зүб хилэнүүдэй найдамтай түшэг тулгуури болодог Варшавска Договорой гэшүүн-гүрэнүүдэй хүсэ шадалые, нягта жагсаалые улам бэхижүүлхэ гээшэ гол зорилгомнай болоно гэжэ ПНР тоолоно.

ООН-ой ГЕНЕРАЛЬНА АССАМБЛЕЙН ГУРБАДАХИ КОМИТЕДТЭ

«Ажаябаха …ой Генеральна… гурбадахи ко…льна, гуманит…уд ба соёлой …һайшаан аба…гэжэ нэрлэг…дайн дажарта … болоно. …далые сахин …эл шухала …нэгэшье арадта байхагүй гэжэ тэрээн дотор тэмдэглэгдэнэ. Бүхы хүнүүд ажаябаха таһаршагүй эрхэтэй юм. Энэ түбхын түрүүшын эрхыень сахин хангалга экономическа, социальна ба соёлой эрхэнүүдые, мүн граждан ба политическэ эрхэнүүдые бодото дээрэнь хангалгын шухала нүхэсэл болоно.

30 социалис ба бүлэглэлнүүдтэ хабаададаггүй оронууд энэ документын проектые зүбшэн хэлсэлгэдэ табиһан байгаа. Хүнүүдэй ажабайдалһаа ядерна дайнай аюулые усадхан зайсуулхын, хүн бүхэндэ ажаябаха таһаршагүй эрхыень хангахын түлөө дэлхэйн бүхы оронуудай правительстванууд түүхэтэ харюусалгатай юм гээд ядерна буу зэбсэгэй үе сагта үшөө дахин һануулха шухала гэжэ тэдэнэр тоолоно.

…НЬ ЖИБАО» ГАЗЕТЭ БЭШЭНЭ

…сэдьхэл бодо… гэдэгтэй …лда зорюу… олон тоото … КНР-эй …үедэ толилно…ые бузарла… усадхалга ха… ЦК-гай хоёр… (1983 оной …зорилго бол… гурим…улгын шуха…о.

«Жэньминь жибао» газетэ һаяхан статьянуудайнгаа нэгэн соо «сэдьхэл бодолые бузарлалга» хоёр зүйлые оруулна гэжэ бэшээ һэн: нэгэдэхинь — соёлой талаар гүнзэгы удхагүй зохёолнуудай тараагдалга, хоёрдохинь — политическэ захяа заабаринуудаар һайшаагдаһан зүрюу харша зохёолнуудай бии бололго мүн. «Жэньминь жибао» газетын баталһанай ёһоор, үнгэрһэн хоёр жэлэй турша соо «үзэл сурталай худхаляа» гаргалга КНР-тэ сахигдахаһаа гадна, бүри үргэнөөр хүгжөөгдэһэн байна гэжэ КПК-гай ЦК мэдэрхэ баатай болоо.

«Үзэл бодолые бузарлалгын» эшэ үндэһэн марксизм-ленинизмдэ. Мао Цзэдунай суртал һургаалнуудта тон буруугаар хандалгаһаа, литература болон искусствада үнэн зүб шүүмжэлэлэй үгы байһанһаа болоно гэжэ «Жэньминь жибао» газетэдэ толилогдоһон статьягай автор бэшэнэ. Ушарынь юуб гэхэдэ, Хитадай зарим уран зохёолшод марксизм-ленинизмые хүтэлбэрилхы суртал һургаал болгохотүйһөө гадна, баруунай буржуазна номнолшодой философско үзэл бодолые баримталдаг байна гэжэ газетэ бэшэнэ.

«Сэдьхэл бодолые бузарлалгада» эсэргүүсэн тэмсэхэдээ, литература ба искусствын хүдэлмэрилэгшэдтэ зүб суртал һургаал бурилдүүлэн хүмүүжүүлгэдэ хабаатай зорилго бэелүүлхэ шухала гэжэ тоолоно.

ХӨӨРЭЛДӨӨНҮҮДЭЙ ДҮНГӨӨР АБТАҺАН КОММЮНИКЕ

БЕРЛИН. Советскэ Союзай ба социалис хани нэгэдэлтэ бусад гүрэнүүдэй өөрыгөө хамгаалха хүсэ шадалые саашадань бэхижүүлгэ, Варшавска Договорой гүрэнүүдэй ба Хойто Атлантическа холбооной гэшүүн-оронуудай хоорондохи сэрэгэй хүсэнүүдэй, тэрэ тоодо ядерна буу зэбсэгүүдэй тэнсүүриие Европодо хангалга хадаа бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал сахин хамгаалгын гол нүхэсэл болоно гэжэ ВСРП-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Я. Кадарай хани ёһоной албанай хэрэгээр ГДР-тэ ерэлгын дүнгүүдээр эндэ толилогдоһон коммюнике дотор тэмдэглэгдэнэ.

СЕПГ-гэй ЦК-гай Генеральна секретарь, ГДР-эй Гүрэнэй Соведэй Түрүүлэгшэ Э. Хонеккер Я. Кадартай хөөрэлдэһэн байгаа. Уулзалгын үедэ Советскэ Союзай эб найрамдалта залан сэхэ политикада хүн зониие олоорнь алаха хюдаха зорилготой буу зэбсэгүүдые неосэлгые усадхаха талаар шэглүүлэгдэһэ тэрэнэй тодорхой, бүтэмжэтэй һайн үүсхэлнүүдтэ үндэр сэгнэлтэ үгтэбэ. Европодо ядерна буу зэбсэгүүдые хизаарлаха асуудалнуудаар үнгэргэгдэжэ байһан хөөрэлдөөнүүдтэ али алиндань таарамжатай үгээ ойлголсолгые буруу һүргэһэн Холбоото Штадуудай хараа бодолые хоёр тала буруушааа гаа.

ТУСХАЙ ДОКУМЕНТ БОЛГОГДОБО

НЬЮ-ЙОРК. КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Ю. В. Андроповой 1983 оной ноябриин 24-дэ хэһэн Мэдүүлгын текст ООН-ой Генеральна Ассамблейн ба Аюулгүйн Соведэй тусхай документ болгогдожо, Нэгэдэмэл Нацинуудай Организацида тараагдаа.

УУЛЗАЛГЫН ДҮНГҮҮД

БОНН. ФРГ-гэй канцлер Г. Коль болон Францин президент Ф. Миттеранай һаяхан болоһон зүбшэлэлгын уулзалгын дүнгүүдые нютагай хэблэл шэнжэлһээр. Эдэ зүбшэлэлгын хөөрэлдөөнүүд гүрэнүүдэй ба правительстванууд толгойлогшонорой хабаадалгатайгаар «юрэнхы дэлгүүрэй» оронуудай соведэй декабриин эхеэр Афинада болохоёо байһан сессиндэ бэлдэлгэдэ шухала удха шанартай байна гэжэ хэблэл тэмдэглэнэ. Зүүн ба баруун оронуудай хоорондохи харилсаанай асуудалнуудта гол анхарал хандуулагдаһан байгаа. Зарим асуудалнуудаар Г. Коль болон Ф. Миттеранай үгээ ойлголсоогүй байһыень хамтын коммюникегэй баталагдан абтаагүй байһанинь элирхэйлэн гэршэлнэ. ЕЭС-ые саашадань хүгжөөхэ асуудалнуудаар хоёр талын хараа бодол горитой илгаатай байгаа. Энэ бүлэглэлэй аграрна политикада мүнгэ һомолхо тухай асуудалаар тэдэнэй һанал бодол бүришье ехэ илгаатай юм.

ТОЛИ

ЭНЭ ХУУДАҺАНДАМНА
- «АЖАЛ ГЭЭШЭ ЖАРГАЛ» [illegible] УРАН ЗОХЁОЛШО БАТАЛНА
- *ОЛОНИИТЫН ҺАНАМЖА[illegible]РАДХАЛНУУД*
- МОНГОЛ ҺАЙХАН ОРО[illegible] ХАЙГАА
- *УЛАДАЙ ЗӨӨРИДЭ УМБА[illegible]*

ҮРИ САДАНАРТАМНАЙ ХЭРЭГТЭЙЛ

«АЖАЛ ГЭЭШЭ ЖАРГАЛ» гэжэ Буряадаймнай ахамад уран зохёолшодой нэгэн Ц.-Д. Ж. Дамдинжапов нэгэ номоо нэрлэһэн байдаг. Номой нэрэ болоходоо, ямар бэ даа, нэгэ заа хуурайшагаар соностоһоншуу байбашье, үнэн дээрээ гүнзэгы удхатай үгэнүүд болоно бшуу.

—Шадалтайл һаа, миин хэбтэхэгүй, ажаллажал ябаха ёһотой,— гэжэ олон зонһоо дуулагшабди. — Миин байхада, яһан хүжүүрхэ, махабада һуларха, хэжэг ханяадан хүреэд һалахагүй.

Үнэхөөрөөшье пенсидэ гараад, түрэл коллективтээ хүдэлжэ гү, али үринэрэйнгөө үри бэеые абалсан, тумархан тутархангүй, түрэл түтимдөө шадаха зэргээрээ хамһалсажа, сүлөөгүй байдаг үбгэд, хүгшэдые харахада, ямаршьегүй ябажа ябагша.

— Юрэдөө, ажалтай батаар лэ ханилһан хүн ута наһа эдлэдэг заятай,— гэжэ улад зоной дунда хэлсэдэг һэн.

Хэн нэгэнэй үбшэлдэг аад, ажалдаа ябаха дуратай байхада, нүгөөдүүлынь тэрэнние «хайрлажа»:

— Юун гэтэрээ ажаллахаа зүдхэдэг хүмши? Инвалидай саарһа хэжэ үгэхэгүй, ямар докторнууд гээшэб? —гэлдэхэ. Тиигэжэ хэлүүлһэн хүнэй эдэ үгэнүүдыень угаа дурагүйгөөр шагнажа һуухые ойлгохошьегүй. Зарим хүн инвалидай саарһатай болохолоороо, **үбшэн хүн гээшэб** гэһэн бодолые сэдьхэл зүрхэндөө шэнгээһээр шэнгээгээд, хайшаншье гэжэ һаань, эдэгэхэ гэжэ тэмсэхээ болин, уруугаа ороһоор ородог гэжэ ажаглахаар байгша.

Сэдьхэлээр шанга зон ондоо ааб даа. Тиимэ хүнүүд ямаршье үбшэндэ нэрбэгдээ һаа, тэрэнээ булиһаар булижа, һүүлэй һүүлдэ эдэгэжэ гарадаг бээ.

Инвалид бололго тухай дурдаһамнай өөрын удхатай юм. Ямар бэ гэхэдэ, ажал хэхэеэ залхуураад (тиимэшүүл тон үсөөн ааб даа!) элдэб үбшэ бэдэжэ «нягаад» гэхэ гү, али ямар нэгэ аргаар «инвалид» болоод ябаха дуратай хүнүүдэй дайралдадаг тухай Буряадай АССР-эй габьяата врач А. А. Донирова нэгэтэ хөөрөө һэн.

Тэрэ өөрөө мэргэжэлдээ угаа дуратай хүн. Ямар орёо операцинуудые хэжэ, хэды олон хүнние абарһан гээшэб! Тэды олон операцинуудайнь заримые ажаглаһан, хараһан хадаа хирургын мэргэжэл ямар хүндэб, хэды шэнээн зоригжолтой байхые бааладаг мэргэжэл бэ гэжэ тухайлдаг болоһонбди. Зүгөөр тэдэ операцинууд тухайдань бэшэхэ зорилго табигданагүй, энэмнай тусгаар асуудал, харин хирургын абари зангай һайшаалтай нэгэ талые —ажалдаа хизааргүй ехээр дурладагые онсолмоор ха.

— Ажалаа хэжэ байхадаа, сэдьхэлээ амардагби,— гэжэ тэрэ хөөрэдэг.— Хүн гээшэ үдэр бүри хүдэлмэридөө ошоходоо, һайндэртэ бэлдэһэндэл түхеэрхэ ёһотой. Тиихэдээ сэдьхэлээрээ далижанхай ябаха, хэһэн юумэшни урагшатай байха. Ажабайдалай зарим тэды бэрхэшээлнүүдшье жэжэр үзэгдэхэ.

Тон лэ зүйтэйгээр хэлэгдэһэн даа. Эдэ үгэнүүдые Анна Аюшеевна гоёын тула дэ хэлээгүй. Үнэхөөрөө һайндэртэ ошоһон шэнгеэр түхеэрээд, зохидхоноор хубсалаад, хүнгэхэнөөр гэшхэлэн ошохо. Хүдэлдэг газарынь гэрһээнь холошог юм. Зүгөөр хорин минута соо ябагаар гэшхэлхэ гээшэ физкультура юм гэжэ тэрэ тоолодог. Түмэр замшадай 4-дэхи больницын 1-дэхи хирургическа таһагые даагшын хүдэлмэриин үдэр болзорто сагһаа 10—15 минутаар урид эхилдэг юм.

А. А. Донировагай мэргэжэлдээ, хэжэ байһан юумэндээ иимэ ханалгатайгаар хандадаг, журам гээшые жэншэд гүүлэнгүй сахидаг байһан ушар имагтал залуу врачнуудта бэшэ, мүн бусад нүхэдтэшье жэшээ, һургаал болохоор байна.

Ажалдаа оншогой һайнаар хандадаг, һали-бари гэһэн юумые обёорбол, сэдьхэлээ үбдэдэг нүхэд олон гэжэ һанахада, досоо һайн болоно.

Гэхэ зуура «эрэмдэггүй бүлэ байдаггүй» гэжэород зоной хэлэдэгтэл, олон соо элдэбын хүн дайралдадаг ха юм даа. Габьяата врачын хэлэгшэдэл, ягаашье һаа, инвалид болоод, тэдхэмжэ абаад, ажал хэнгүй һууха дуратайшуул үсөөн, гэбэшье, баһал эндэ-тэндэ дайралдана гүбэ. Тэрэмнай ёһотой хүмүүжэлгүй, болбосороогүй, муу муухай юумэнһээ этээрхэдэггүй, сэбэр һэшхэлгүй хүнэй ябадал болоно. Тиимэ заримашуулые хүнүүд хүндэлхэшьегүй. Тиимэ хүнүүд өөһэдынгөө наһанай ябадалай һайн һайхан юумые «өөһэдөө тононо, тоншоно» гэжэ баталхаар. Тиимэ зон нэгэ ёһондоо хайратай шэнги: энэ дэлхэйдэ гансахан дахин үгтэһэн наһаяа ёһотой соонь эдлэжэ шадаагүй гэхэ гү, али хүн түрэһэн уялгаяа буруугаар ойлгожо, обществодо багаар туһа хээд, өөрөө ехые абаад, юрэдөө, «шадаад лэ» ябаха гэһэн шалхамаг, ужэнхэй моральтай хүнүүд лэ ха юм даа! Иимэ хүнүүдые олоной нюдэн оножо, шоо үзэдэг байха.

Юрэдөөл, ажал дээрээ урагшаа һанаатай шударгы хүнүүдэй ашаар лэ общество хүгжэдэг гэжэ тон үнэн. Урагшаа һанаатайшуулые олоной нюдэн мүн лэ оножо, нэрэ сууень дээрэ үргэдэг гэжэ мэдээжэ.

Тус тустаа даажа байһан ажалаа һайнаар хээд, тэрэнээ үдэр бүриин һайндэр шэнги болгон, бэе мэндэ, элүүрнүүд ябахаһаа һайхан жаргал энэ дэлхэй дээрэ байхагүй. Һайнаар ажаллажа, һайн ябахымнай тула орой дээрэхи огторгоймнай хододоо сэлмэг байг гэжэ барандаа хүсэнэ гээшэбди.

Мүнөө үедэ— юртэмсэ дээрэ уласхоорондын байдалай шахардуу болоод байхада, ажалдаа залхуу хойрогоор хандадаг хүнүүд **саада бэеынхидэй** туһамаршад гэжэ харагдаха ушартай. КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ нүхэр Ю. В. Андроповой Мэдүүлгые совет хүнүүд, дэлхэй дээрэхи түрүү үзэлтэй хүн түрэлтэн нэгэн дуугаар дэмжэбэ гэһэн мэдээсэлнүүд далайн үндэр долгинуудай дабхасалдаһан мэтэ үдэр бүри олошорно. Тэрэ тоодо манай республикын олониитэ тэдэнтэй дуугаа ниилүүлнэ.

Энэшье ойлгосотой. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда дүтынгөө хүнние алдаагүй бүлэ гэжэ Буряадта (СССР соо хаанашье адли һааб даа!) хомор байгаа. Тиимэһээ дайн дажарые буруушаадаггүй хүнние олохонь бэрхэтэй.

Гэхэ зуура дайнда эсэргүү тэмсэлые амаараа дэмжээд байха бэшэ, харин урдынхиһаа улам һайнаар ажаллаха хэрэгтэй болоно бшуу. Мүнөө ажалдаа хайша хэрэгээр, залхуу хойрогоор хандадаг хүнүүд коллектив соо байха ёһогүй гэһэн эрилтэ табигдана.

Хэтэ мүнхын амгалан байдалай мандалга — хүн бүхэнэй оролдосоһоо гэжэ ойлгоёл, нүхэд,. Эб найрамдал үри хүүгэдтэмнай, аша гушанартамнай хэрэгтэй ха юм!

Ц. ДОНДОГОИ.

Һайн зан-һургаалһаа

Мал ажалтан, нүүдэл һуудалтай буряад зоной эмнигшэд унаа болохо мори һургахадаа, эмниг адууһа ургалжа баряад, гам хайрагүй уяжа, шүдэрлэжэ, жабжыень хахалжа, зөөлэн аматай болгохо, хүлэртэр, эсэтэрнь гүйлгэхэ жэшээтэй байгаа. Уламай, шүдэрэй сараа гаратар арһыень холгоожо, гар даран мэдэлдээ абажа, эмнигүүдые номгоруулдаг һэн.

Эмнигшэн хадаа эмниг морине муу зантайл болгонгүй һургаха зорилго урдаа табиха. «Муу зантай морин — морин бэшэ»,— гэжэ хэлсэдэг байгаа. Эмнигшын муугаар һургаһанһаа боложо, морин сабшадаг, хазадаг, үдьхэлдэг, будхадаг, хазаараа мулталдаг, гэдэргээ унадаг, хирэдэг гү. али орёо болодог юм.

Ямар нэгэн муу зантай болоһон морин наһан соогоо тэрэнээ табихагүй, эзэнээ зобоохо, гэмтээжэшье болохо. Тиимэһээ хүндэгүй боложо наймаанда гү, али андалдаанда гарадаг һэн. «Андалдаанай морин аюултай. наймаанай морин найдабаригүй» гэһэн үгэ бии байһан.

Эмнигшын эндүү гээшэ эжы, баабай хүнүүдтэшье һургаал байжа болохо.

Цокто НОМТОЕВ.

БАЙГАЛ— БҮГЭДЫН БАЯЛИГ

Түби дэлхэйн шэмэглэл, эрдэни зэндэмэни болохо Байгал далайн эрье шадархи үзэсхэлэн байгаалиие тэрэ зандань үлөөхэ, саашадань һалбаруулан ногооруулха тухай асуудал эрдэмтэдэй, мэргэжэлтэдэй урда табигдаһаар үнинэй. Тиимэһээ тусхай национальна парк байгуулха тухай дурадхалай нэгэнтэ бэшэ оруулагдаһаниинь гайхалгүй. 1974 ондо «Ленгипрогор» институдай хүдэлмэрилэгшэд Шэбэрхын Гарам шадар парк эмхидхэхэ тухай һанамжануудаа элирхэйлһэн, тодорхой хэмжээ ябуулгануудые үнгэргэхөөр хараалһан байна. Теэд энэ зорилгонь бэелүүлэгдээгүй, саарһан дээрэ бэшэгдээд үлэшөө. Байгалые аршалан хамгаалха комиссиин ба РСФСР-эй Главохотын түлөөлэгшэд бүри зүйтэй, ямаршье ушарта шиидхэгдэмээр дурадхал оруулаа бэлэй. Тодорхойлбол, Байгалай эрье шадархи 4 участок онсо харууһан доро абтаха ёһотой гэжэ хэлэгдэһэн юм. Нэрлэбэл, Песчаная гэдэг тохойн баруун урдахи 30 модоной, «Малое море» гээшын, мүн Ольхоной аралнууд шадархи 100 модоной, «Поющие пески» шадарай 50 модоной, Шэбэрхын Гарам шадархи эрьеые бүхыдэнь гүрэнэй зүгһөө хамгаалха гэһэн дурадхал тон зүйтэй бэшэ аал?

Ямар ушарһаа эдэ участогууд шэлэгдэһэн байгааб гэбэл, эндэхи байгаали илангаяа хужарлама һайхан зүйлнүүдтэй, гэхэтэй хамта, хүн зоной, аяншалагшадай олоор ябадаг газарнууд ха юм. Онсо өөрсэ түхэлтэй ургамал ногоон, ан амитад газарай шоруугай дабтагдашагүй түхэл гэхэ мэтэ байгаалиин хоморой шухаг памятнигууд эндэ олон.

«Гүрэнэй национальна парк-нуудай бүридэлдэ түүхэтэ, үзэмжэ гоёынгоо талаар үнэтэй сэнгэй байгаалиин булангууд ородог» гэһэн заабари бии юм.

Зун нажарай сагта аяншалагшадай олоороо ябадаг ушарһаа оло дахин түймэр һүжэрэн носоһон байна. Святой Нос гэһэн хахад арал дээрэ. Ушканьи аралнууд дээрэ, мүн Фролиха нуурай эрье шадархи хэдэн зуун гектарай ой модон түймэрэй дүлэндэ абтажа, хосорон һалаанхай. Гэхэтэй хамта һүүлэй жэлнүүдтэ ооһэдынгөө дураар, мүн хараалагдаһан түсэбэй ёһоор аяншалагшадай тоо ниилээд олошороо юм. Мүнөө үедэ аяншалга болон экскурсиин талаар Буряадай республиканска совет Святой Нос, Шэбэрхын Гарам руу аяншалагшадые бүри олоор эльгээлэг болбо. Теэд энэ хэрэгтэ ёһотой эмхидхэл үгы. Баргажанай-Адагта ерэһэн аяншалагшад заатагүй, ямаршье аргаар һаань автомашина оложо, хүрэхэ газартаа хүрэхые оролдодог. Ябагаар Монахово хүрэдэг һаань, тэдэнэй бэеын элүүртэ хэды туһатай, байгаалидашье хохидол ушаруулагдахагүй байгаа бшуу. Шэбэрхын Гарамда үглөөнһөө үдэшэ болотор катернууд ябадаг. Ингэжэ аяншалагшадай оршон тойроноор аяншалха аргынь олгодог гээшэ. Байгша оной августын 21-нэй үдэрые абаад харая. Энэ үдэр Могойто гэһэн аршаан булагай хажууда аяар 100 хүн амарһан байба. Тиимэһээл иимэ һануулга хэе: энэ аршаан байгаалиин памятнигуудай тоодо абанхай. Теэд мүнөөнэйнь байдалые абаад харахада, хажуугаарнь бог шорой, эдеэ хоолой үлэгдэл, консервын баанха гэхэ мэтэһээ эхилээд элдэбын хаяһан обооршонхой хэбтэдэг. Байгаалида дурлажа аяншалагшадай «үйлэ хэрэгүүд» нимэл даа.

Аяншалга болон экскурсиин талаар республиканска совет тушаа үшөө нэгэ ажаглалта хэе. Аяншалга эмхидхэхынгээ урда амаралтын газарые тодорхойлхо, бороо наранһаа халхабша[illegible] түхеэрэлгэ тодхо[illegible] носоохо, түлеэ бэл[illegible] хэ мэтэ асуудал[illegible] уридшалан бодо[illegible] хэл хэжэ бирадаг[illegible] Хойшолонгынь гэх[illegible] бэрхын Гарам а[illegible] арюухан сэлгеэн [illegible] зые алданхай.

Тиимэһээл Байга[illegible] дундуурхи хуби[illegible] нальна парк байгу[illegible] асуудалаа дахина[illegible] табиха гээшые т[illegible] гэжэ тоолохо байн[illegible] гэхэдэ, аяншалагш[illegible] асаралга эмхит[illegible] Байгалай байгаали[illegible] дарал, хохидол то[illegible] гүй болоно бшуу.

Энэ хэрэгые хүтэ[illegible] тула управлени [illegible] Эрхүүгэй областы[illegible] Буряадай АССР-эй [illegible] равлени эмхидхэг[illegible] той гэһэн һанамжа[illegible] хэйлэгдээ һэн. [illegible] шадые үгтан аба[illegible] түхэлэй барилган[illegible] гадуур хэгдэхэ ёһ[illegible]

Эдэ бүгэдэ һа[illegible] радхалнуудай үнд[illegible] татай байһаниинь [illegible] той. Бүхэсоюзна, бү[illegible] удха шанартай с[illegible] ехэ баялигтай Ба[illegible] дээгүүр аяншалга, [illegible] шанга хиналта [illegible] хаар болоо. Байг[illegible] жэлэгшэ мэдээжэ [illegible] О. К. Гусев эн[illegible] тодо һанамжаа хэ[illegible] ха юм.

Хэрбээ иимэ пар[illegible] гуулагдаа һаа, Ба[illegible] заповеднигэй хүгж[illegible] руу арга нүхэсэл[illegible] лэй.

А. ИМЕТХ[illegible], геолого-минерало[illegible] эрдэмэй ка[illegible]

ҺАЙНДЭРЭЙ ХАТАР НААДАН

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: монгол студентнэрэй дуунай ансамбль.

Һаяын нэгэ үдэр Зүүн-Сибириин гүрэнэй соёлой институдта монгол-совет хани барисаанда зорюулагдаһан һайндэрэй баяр ёһолол үнгэргэгдэбэ.

Тэрээн дээрэ Монгол оронной урдын түүхэ ба мүнөөнэй ажабайдал тухай профессор Б. Б. Батуев элидхэл хээ. Удаань Улаан-Үдэ хотодо һурадаг монгол студентнэр ехэ концерт үгэжэ, сугларагшадые ехэтэ һонирхуулба. Тэрэшэлэн эндэ «Монгол орон ямар бэ» гэһэн гаршаг доро дурсагдагша орондо арадай засагай жэлнүүдтэ экономикын, эрдэм болон соёлой талаар туйлагдаһан ехэ амжалтануудые тодоор харуулһан выставкэ эмхидхэгдээ.

Ниитын хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, эрхимээр һурадаг студентнэр Бямбасүрэн, Сүхээ, Энхжаргал, Лхагвасүрэн, Буяндэлгэр, Байгалмаа гэгшэд институдайнгаа комсомолой комитедэй Хүндэлэлэй грамотануудаар шагнагдаа.

Сугларагшад удаань элдэб наада эмхидхэжэ хүхюу сэнгэлигээр амарһан байна.

С. БААСТЫН, институдай гурбадахи курсын студент.

Будамтуу

ХАМТЫН ЗӨӨРИ ЭЛБЭГ ГЭЭД...

Арадай зөөрие арьбадхаха, аршалан хамгаалха, харата муухай һүйдхэлшэ хулгайшадай, мэхэшэдэй онол арганuудые тобойсо элирүүлжэ, харгы замуудыень таһа хааха тухай бэшэһэн тэмдэглэлнүүд хэблэлэй хуудаһануудта саг үргэлжэ толилогдожол байдаг гээшэ. Тиин мүнөө баһа республикынгаа колхоз, совхозуудаар ябахадаа, олоной зөөрие хайша хэрэгээр үридэг, гаргашалдаг, мүн хулгайшад, худалшадай хара һабарта шэнэхэн шарбуунсануудые пэгшытэр барюулжархидаг үндэр тушаалтадай үшөөл бии байһыень элирүүлбэ хаб. Тогтожо хэлэбэл, хэбэд номин Хэжэнгын районой «Первомайский» совхоздо гайхахааршье, гэлыхээршье ушартай дайралдаа хүм.

Хэжэнгэ—адууһа малааршье элбэг, алтан шаргал таряанай баян ургаса ургуулжа хуряаһан яһала баян нютаг юм даа. Районой томо ажахынуудай нэгэн болохо дурсагдагша совхозой ажалшад эрхим ажалайнгаа илалтаар нэгэнтэ бэшэ суурхаһаншье байха. Түб һуурин — Эдэрмэгтэ шэнээр баригдаһан гэрнүүд ордон мэтээр үндыжэ, олоор жэрынхэй. Эдэ бүгэдэ эндэ ажаһуугшадай ажабайдалай улам һайжарһание элеэр гэршэлнэ ха юм.

Хүдэлмэришэ хүдэр гартай эндэхи хүн зоной илалта туйлалтануудаар бахархан баясажа ябаһан би нэгэтэ үглөөгүүр совхозой конторын хоёр дабхар байшангай үүдэндэ хүнгэн «Жигули» автомашинын дэншээгүйхэн ерэжэ зогсошохыень харабаб. Хуурай газарай харгын хара тооһоной замхан һуухада, автомашина сооһоо гуша гаран наһанай гоёмсуу нэгэ эхэнэр хүнгэхэнөөр һуг харайн гараад, хотолзомо бэеэ гүрбэлзүүлэн, нахис гэшхэлээд, конторо руу шургашоо бэлэй.

Хамагһаа урид ерэһэн совхозой директор Доржо Борбоевич Борбоевой хамаг дансаяа дэлгээгээд, ирахадажа һуухадачь, таһагайнь үүдые аалиханаар хэншьеб тоншоходол гээ һэн. Иимэ эртүүр ерэдэгнай хэн бэлэй гэжэ таажа ядан байтарнь, үнөөхи гүрбэлзэмэ гоё бэетэй эхэнэрнай орожо ерээд:

— Евгения Петровна Кужанова гээшэб. Хабсаргагшадай багахан бригадые хүтэлбэрилдэгби. Сүлөө сагтаа юу хээ һуулгаад, тааруулан тодхоодшье үгэхэдэ болохо. Бригадымни гэшүүд шадамар, түргэншье. Түлбэриинь тэрэ дороо үгэдэг һаатнай, танай захил түргэн лэ бүтэхэ. Мүнөө үедэ манда саг гээшэ мүнгэн лэ ха юм. Сагаал гамнадагбди, — гэжэ өөрыгөө танилсуулан урин налгайгаар хэлээд, директорэй урдахи эбдэрһэн селекторэй тэбхэрхэн аппарат гартаа абажа хараха үедөө: — үнинэй хүдэлхэеэ болиһон гү? Заһабарилхадашье болохо, — гэхэдэнь, Доржо Борбоевич абаһаар гайхабашье, оньһон аппаратура заһабарилха мастернуудай мухар талаангаар ерээд байһанда маргангүй захил хэжэ үрдеэ һэн. Хүдэлмэри олоһон Кужанова хэлсээгээ баталхаяа мартаагүй. Совхозой директор бригадир тушаалтай Евгения Кужановатай хэлсээ баталжа, саарһан дээрэ гараа табихадаа, ажалайнь түлөө 1500 түхэриг, мүн районойнь нэмэлтэтэйгээр (коэффициент) түлэхэ байһанаа найдуулаа бэлэй.

Хурдан ухаатай, худалша мэхэшэ Кужанова үнэтэ сагаа хооһоор һалгангүй, үнөөхи автомашина соо хүлеэжэ һууһан бригадынгаа хоёр гэшүүдые түргэхэн дуудажа асараад, хэхэ хүдэлмэриинь танюулаад орхёо һааб даа. Үнэхөөрөө мэргэжэлээ һайнаар шудалһан мастер-хабсаргагшадынь үдэрэй туршада үндынгүй хүдэлмэрилжэ, совхозой конторын эбдэрхэй селекторэй холбоое заһабарилжа дүүргээ һэн. Ажахын хүтэлбэрилэгшэ ахалагша инженер-электрик Сергей Подпругинда бүтээһэн хүдэлмэриинь бүхы гуримаарнь тушаажа абаад, акт бэшэхыень захираа һэн. Энээнэй һүүлээр заһабарилга хэһэн Евгения Кужановагай бригадын гэшүүдтэ хэлсээтэ түлбэреэ үгэхэ наряд баһал тааралдуулан зохёогдоо.

Хундага дээрэ хори эрьелдэхэ бэлигтэй Кужанова хүдэлмэришэдэйнгөө хэһэн ажалые наряд болгон бүридхэхэдөө, баһал шадамар байшоо. Ори ганса үдэрэй туршада хэһэн хүдэлмэреэ «хүбхытэр үлеэжэ», хүн бүхэн 240 час ажаллаа гэһэн наряд убайгүйгөөр зохёогоо бшуу. Энэ данса документнүүдээ ажахын ахамад экономист Владимир Андреевич Токтоновто харуулжа, баталһан гарыень бахим табюулжа һалаа юм бэзэ. Ингэжэ эдэнэр үдэрэй турщада ажаллахадаа, энэ совхозһоо 1760 түхэриг 70 мүнгэ түлбэри абаа гэхэ гү, али үдэр бүхэнэй үглөөнһөө үдэшэ болотор хүдэлмэрилһэнэйнь түлөө бригадын гурбан гэшүүдтэ туд бүридэнь 586 түхэриг 90 мүнгэн үгтөө гээшэ! Худал хуурмагаар хамтын зөөри хармаанлаһан хүйхэр тэрэ гурбан хабсаргагшад хүтэлбэрилэгшын хүндэмүүшыень ёһолон тэмдэглэжэ, «сэдьхэлэй» баяр хүргөөд, хойшо харангүй талиигаа.

Тус совхозой директор хамтын зөөри хубаарилхадаа, дэлгэр сэдьхэлтэй байһыень эндэ тэмдэглэлтэй. Илангаяа худал хуурмагай, хулгай мэхын харгыгаар һубаригшадта хоро үһөө һанадаггүй хүн байшоо. Жэшээлбэл, совхозой адууһа мал үгы болгоһон, дутааһан Усачев, Евстигнеев, Городенко, Егоров, Колчанова, Тимофеев. Коновалов, Трофимов, Сафронов гэгшэд ажахыда 4985 түхэриг 30 мүнгэнэй үри шэриеэ түлэжэ тэхэрюулэнгүй зугадажа арилшоо. Тиихэдэ зургаан үхэр үгы болгоһон Б. Ринчинов, юһэн мори хулгайда алдаһан Ц. Гонжапов, хоёр үнеэ үритэй В. Бабыкин гэгшэд һангай зөөри тэхэрюулхэеэшье яранагүй. Энэ ажахыда адууһа малай үгы болохо, үригдэхэ ушар олон болонхой. Һүүлэй мэдээгээр, жэл арбан һарын туршада бүхыдөө 13219 түхэригэй сэнтэй үхэр, хонин, адуу морид үгы болонхой. Энээнһээ гадна эндэһээ зүндөө салин абахадашье хамаагүй ха. Ниислэл хото—Улаан-Үдэдэ ажаһуудаг Нима-Самбу Данзанович Чимитов ажахыһаа асарагдаһан үхэр, хони, адуу мяханай комбинадта тушааха «тушаалайнгаа» түлөө һара бүри 192 түхэригөөр урмашуулагдадаг байгаал. Одоол БАМ-ай барилгада хүдэлмэрилхэһөө бараг ехэ мүнгэ абаха газар Хэжэнгэдэшье бии байгаа бшуу. Энээние хүн бүхэн ойлгоогүй, гансал худалшад, хулгайшад харгыень элирүүлжэ олоһондоо умбадаг байбал.

Олоной зөөрие ингэжэ урижэ, хубаажа, гаргачалжа байһан тус совхозой директор Д. Борбоев, ахамад экономист В. Токтонов, ахамад бухгалтер К. Нетесова гэгшэдэй «алдуу эндүү» үнэхөөрөө гайхамааршье, гэлымээршье байнал даа. Иимэ хайхарамжагүй һалан ябадалтай эндэхи дэлгэр сэдьхэлтэйшүүлэй үйлэдэһэн хэрэгые мүрдэлгын орган уудалан хаража, үшөө обёорогдоогүй «нюусануудыень» элирүүлхэ аабза гэжэ хүлеэбди.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — «Время». 9.35 — Үглөөнэй гимнастика. 9.50 — «Шри-Ланкагай Республикын залуушуулай Соведэй национальна ансамблиин концерт. 10.20 — «Спортлотогой» 49-дэхи тираж. 10.30— «Таанадта, түрэлхид». 11.00— «Һайн эд бараа—элбэг ехээр». 11.30 — «Латвиин ССР-эй арадай уран зурааша Рудольф Хеймрат» — очерк. 12.00 — «Хүн. Газар дэлхэй. Юртэмсэ». 12.45—«Нүхэр Дуун» гэһэн бүхэсоюзна конкурс. 13.35 — «Нэгэдэхи гвардейскэ армиин ветерануудай уулзалга». 15.20 — Баримтата фильм. 15.50 — «Мүнөөдэр—түби дэлхэй дээрэ». 16.05 — «Мэдээжэ аад, юрэ бусын юумэн». 17.05 — «Жизнь и приключения четырех друзей». —үхибүүдтэ фильм. (1-дэхи ба 2-дохи сери). 18.10 — Баримтата фильм. 19.05 — Мультфильм. 1[illegible] — Политическэ шэнжэлэгшэ В. П. Бекетовэй хөөрөөн. 19.45 — Хүгжэмтэ дамжуулга. 20.30 — «Ангар-18» — уран һайханай фильм (США). 22.00 — «Время».

ХОЕРДСХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.15 — «Элүүр энхэ байха дуратай һаа». 9.25 — «Магадачска областиин уран һайханай коллективүүдэй концерт. 9.55 — Баримтата фильмүүд. 10.30 — «ПТУ тухай эрхим дамжуулгын бүхэсоюзна конкурс. (Ростов-на-Дону). 11.00—«Үглөөнэй почто» — хүгжэмтэ дамжуулга. 11.45—«Аяншалагшадай клуб». 12.45 — «Ленинградай телестудиин программа. 14.30 — Баримтата фильм. 14.45 — Гитара. 16.00 — Мультфильм. 16.05 —«Уласхоорондын шэнжэлэл». 18.45 — «Театрай афишын дэргэдэ». 19.45— «Элүүр энхэ байлга». 20.30— «Бүлэдөө— эбтэй бүлэбди». 21.00 — «Амгалан нойрсогты, багашуул». 21.15 — «СССР-эй хүгжэмтэ аман зохёол». 21.40 —Эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 22.00 — «Время». 22.45 — Хоккейгээр СССР-эй чемпионат. «Динамо» (М) — «Динамо» (Рига). (2-дохи ба 3-дахи шата).

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор—2-50-96, приемная—2-54—54, зам. редактора—2-68-08, зам редактора—2-62-62, отв. секретарь —2-50-52, секретариат—2-66-76, отделы: партийной жизни—2-34-05 пропаганды—2-56-23 промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства—2-64-36, 2-63-86 советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21, 2-57-63 информации—2-60-91, переводов—2-54-93, писем и сельских корров—2-67-81, корректорская—2-33-61 выпускающие—2-35-95, отдел объявлений — 2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств, полиграфии и книжной торговли г. Улан-Удэ, ул. Ленина 35. Н-00661. Заказ № 278. Индекс [illegible]